

Pahinga – dalawang pangkat sa kanila ang magbabantay sa Bahay ni Yawe at kay Haring Yoas. ⁸Mananatili kayo sa kanyang tabi na may hawak na sandata ang bawat isa, at patayin ninyo ang sinumang pumasok sa inyong hanay. Pangalagaan ninyo ang hari saanman siya magpunta.”

⁹Ginawa nga ng mga pinuno ng mga bantay ang sinabi sa kanila ng punong-paring si Yoyada, at dumating silang kasama ang lahat nilang tauhan, ang mga hindi manunungkulan sa Araw ng Pahinga, pati ang mga maglilingkod sa araw na iyon. ¹⁰Ipinagkatiwala ni Yoyada sa mga pinuno ang mga sibat at kalasag ni Haring David na nasa Bahay ni Yawe. ¹¹At pumuwesto ang mga bantay mula sa timog na sulok ng Bahay hanggang hilaga, sa paligid ng altar at ng Bahay ni Yawe.

¹²At inilabas ng paring si Yoyada ang anak ng hari, pinutungan ng korona at sinuutan ng mga pulseras, at inihayag at pinahiran bilang hari. Nagpalakpakan ang lahat, nagsigawan at sinabi: “Mabuhay ang Hari!”

¹³Nang marinig ni Atalia ang pag-iingay ng mga tao, nilapitan niya ang mga taong nakapaligid sa Bahay ni Yawe. Nakatayo ang hari sa tabi ng haligi, ayon sa kaugalian at kasama niya ang mga pinuno at mga taga-hip ng trumpeta. Masayang-masaya ang mga mamamayan at hinihipan ang kanilang mga trumpeta. ¹⁴Pagkakita nito, winarak ni Atalia ang kanyang damit at sumigaw: “Katakasilan, kataksilan!”

¹⁵Iniutos ng paring si Yoyada sa mga pinuno: “Paligiran siya at ilabas sa patyo, at patayin ang sinumang magtatangkang

magtanggol sa kanya.” Ganito ang iniutos niya dahil naisip niyang “Hindi siya dapat mamatay sa Bahay ni Yawe.”

¹⁶Hinuli nila si Atalia, at pagdating sa palasyo ng hari sa tabi ng pasukan ng mga kabayo ay saka siya pinatay.

¹⁷Pinagtipan ni Yoyada si Yawe, ang hari at ang bayan upang sila ang maging bayan ni Yawe. Pumunta sa templo ng Baal ang lahat ng mamamayan at giniba iyon. ¹⁸Dinurog nila ang mga altar at mga diyus-diyusan at pinatay si Matang pari ng Baal sa harap ng kanyang altar.

At naglagay ng mga bantay ang paring si Yoyada sa buong Bahay ni Yawe. ¹⁹Isinama niya ang mga pinuno, mga bantay ng hari, mga bantay na Kariteo at ang mga mamamayan, at sinamahan nila ang hari sa palasyo, at pumasok sila sa Pinto ng Mga Bantay. Lumuklok sa trono ng hari si Haring Yoas.

²⁰Nagalak ang lahat ng mamamayan at naging panatag ang lunsod. Pinatay naman sa tabak si Atalia sa palasyo ng hari.

Paghahari ni Yoas sa Juda

12 • ¹Pitong taon si Yoas nang magsimulang maghari. ²Ikapitong taon ni Yehunoon, at apatnapung taong naghari si Yoas sa Jerusalem. Si Sibia ng Beer-seba ang kanyang ina. ³Ginawa ni Yoas ang kalugud-lugod sa paningin ni Yawe habang pinapatnubayan siya ng paring si Yoyada. ⁴Ngunit hindi inalis ang mga altar sa burol at patuloy na nag-alay roon ng mga handog at nagsunog ng insenso ang mga tao.

⁵Sinabi ni Yoas sa mga pari: “Tanggapin ninyo ang lahat ng pera mula sa mga sagradong abuloy ng mga taong pumupunta para mag-alay sa Bahay ni Yawe, ang perang nakolekta, ang perang inihandog bilang pansariling pa-

• **12.1** Isinasalaysay ng sumusunod na anim na kabanata ang buhay ng mga kaharian ng Israel at Juda mula kay Yoas hanggang sa pagkawasak ng kaharian ng Israel (na kaharian sa hilaga) noong 721 bago dumating si Kristo. Tumagal ito nang mahigit sa sandaang taon.

Nagkaroon ng apat na hari lamang ang Jerusalem na kabisera ng Juda. Naghari ng tig-apatnapung taon ang unang dalawa.

Maraming pagkatalo naman sa simula ang naranasan ng mga anak ni Yehu sa Israel. Ang kanyang apo sa tuhod, si Yeroboam II, ang magkakamit ng panahon ng kasaganaan sa kanyang mga tagumpay. Samantala’y patuloy sa pananakop ang makapangyarihang mga hari ng Asur sa lahat ng dako. Di magtatagal at manganganib ang Israel sa kanilang mga hukbo at kapangyarihan.

nata, ang malaya at kusang-loob na ibinigay sa Bahay ni Yawe. ⁶ Makatatanggap ang bawat isa mula sa kanyang panunungkulan ngunit kailangang ipaayos ninyo ang Bahay ni Yawe saan man may makitang anumang pinsala.”

⁷ Ngunit sa ikadalawampu't tatlong taon ng paghahari ni Yoas, hindi pa rin naipaaayos ng mga pari ang Bahay ni Yawe. ⁸ Kaya ipinatawag ng hari ang paring si Yoyada kasama ang iba pang pari, at sinabi sa kanila: “Bakit hindi pa ninyo naipaaayos ang Bahay? Mula ngayon, hindi na kayo tatanggap ng pera sa inyong panunungkulan, kundi ilalaan iyon para sa pagpapaayos ng Bahay.” ⁹ Pumayag ang mga pari na hindi na sila tatanggap ng pera sa mga tao at sila mismo ang mamamahala sa pagpapaayos ng Bahay. ¹⁰ Kaya nagpagawa ang paring si Yoyada ng isang kahon na may butas sa takip. Inilagay niya iyon sa tabi ng altar, sa gawing kanan sa pagpasok sa Bahay ni Yawe, at doon inilagay ng mga paring nasa may mga pintuan ang lahat ng perang inialay sa Bahay ni Yawe.

¹¹ Tuwing makikita nilang puno na ang kahon, isang kalihim ng hari ang darating at kasama ang punong-pari ay kukunin nila at bibilangin ang pera. ¹² At ibibigay naman nila ang nabilang na pera sa mga namamahala sa pagpapaayos sa Bahay, na sila namang nagbabayad mula sa perang ito sa mga karpintero at tagalatatag ng tisa. ¹³ Mula rin sa perang ito nila kinukuha ang pambili ng bato, kahoy at lahat ng kailangan sa pagpapaayos sa Bahay ni Yawe. ¹⁴ Ngunit hindi ginamit sa pagpapagawa ng mga pilak na planggana, panggupit ng mitsa, mangkok, trumpeta, o anumang bagay na ginto o pilak ang perang ibinigay para sa Bahay ni Yawe, ¹⁵ kundi ginamit na lahat para bayaran ang mga nag-aayos sa Bahay ni Yawe. ¹⁶ Hindi hinihingan ng kuwenta ang mga namamahala sa pagbabayad sa mga manggagawa, sapagkat gumagawa sila nang buong tapat. ¹⁷ Ang pera lamang na iniaalay na hain para sa utang at hain para sa kasalanan ang para sa mga pari.

¹⁸ Umahon noon si Hazael na hari ng Aram para salakayin ang Gat. Nasakop niya iyon at bumaling naman pa-Jerusalem. ¹⁹ Kaya kinuha ni Yoas na hari ng Juda ang lahat ng mahalagang bagay na ibinukod at inialay ng kanyang mga ninunong sina Yosafat, Yoram at Ocozias na mga hari ng Juda; pati ang lahat ng inialay niya, at lahat ng gintong makita niya sa kabang-yaman ng Bahay ni Yawe at sa bahay ng hari. At ipinadala niya ang mga ito kay Hazael na hari ng Aram na umalis naman sa Jerusalem na dala ang mga ito.

²⁰ Ang iba pang tungkol kay Yoas at lahat

niyang ginawa ay nasa *Mga Pangyayari sa Mga Hari ng Juda*.

²¹ Nagsabwatan laban sa kanya ang ilan sa kanyang mga pinuno at pinatay siya sa Bet-Milo habang papunta siya sa Sila. ²² Sina Yozakar na anak ni Simet at Yosabad na anak ni Somer ang pumatay sa kanya. Inilibing siya kasama ng kanyang mga ninuno sa lunsod ni David, at si Amasias na kanyang anak ang humalili sa kanya bilang hari.

Paghahari ni Yoacaz sa Israel

13 ¹ Sa ikadalawampu't tatlong taon ng paghahari sa Juda ni Yoas na anak ni Ocozias, nagsimula namang maghari si Yoacaz na anak ni Yehu sa Israel sa Samaria; labimpitong taon siyang naghari. ² Ginawa niya ang masama sa paningin ni Yawe at hindi niya tinalikuran kundi patuloy pang ginawa ang mga kasalanan ni Yeroboam na anak ni Nabat, na nagbulid sa Israel sa pagkakasala. ³ Kaya nagapoy ang galit ni Yawe sa Israel, at sa buong panahong iyo'y ipinaubaya sila ni Yawe sa mga kamay ni Hazael na hari ng Aram at ni Ben-Hadad na anak ni Hazael.

⁴ Ngunit nanalangin si Yoacaz kay Yawe, at pinakinggan siya nito sapagkat nakita ni Yawe ang kaapihan ng Israel, kung paano sila inaapi ng hari ng Aram. ⁵ At binigyan ni Yawe ang Israel ng isang tagapagligtas na nagpalaya sa kanila sa pang-aapi ng Aram, kayat muling namuhay nang panatag ang mga Israelita sa kanilang mga tahanan, tulad nang dati.

⁶ Ngunit hindi nila tinalikuran ang mga kasalanang ipinagawa ni Yeroboam sa Israel at maging ang sagradong poste ay nanatili pa ring nakatayo sa Samaria. ⁷ Walang natira sa hukbo ni Yoacaz kundi limampung mangangabayo, sampung karwaheng-pandigma at sampunlibong sundalo sapagkat nilipol ng hari ng Aram ang lahat at pinalis na parang alikabok.

⁸ Ang iba pang tungkol kay Yoacaz, lahat ng kanyang ginawa at ang kanyang kagitingan ay nasa *Mga Pangyayari sa Mga Hari ng Israel*. ⁹ Nahimlay si Yoacaz sa piling ng kanyang mga ninuno, at inilibing sa Samaria. At si Yoas na kanyang anak ang nagharing kahalili niya.

Yoas, hari ng Israel

¹⁰ Sa ikatatlumpu't pitong taon ng paghahari ni Yoas sa Juda, nagsimulang maghari si Yoas na anak ni Yoacaz sa Israel sa Samaria; labinganim na taon siyang naghari. ¹¹ Ginawa niya ang masama sa paningin ni Yawe; hindi niya tinalikuran ang mga kasalanang ipinagawa sa Israel ni Yeroboam na anak ni Nabat. ¹² Ang iba pang

tungkol kay Yoas, ang kanyang kagitingan at ang pakikipaglaban niya kay Amasias na hari ng Juda ay nasa *Mga Pangyayari sa Mga Hari ng Israel*.¹³ Nahimlay si Yoas sa piling ng kanyang mga ninuno at inilibing sa Samaria kasama ng mga naging hari ng Israel. At si Yeroboam ang lumuklok sa kanyang trono.

Pagkamatay ni Eliseo

¹⁴Nang magkasakit nang malubha si Eliseo, na magdadala sa kanya sa kamatayan, pinuntahan siya ni Yoas na hari ng Israel at nanangis ito sa harap niya at sinabi: "Ama ko! Ama ko! Karwahe at mga kabayo ng Israel!"¹⁵ Sinabi ni Eliseo sa kanya: "Kumuha ka ng pana at mga palaso." Kaya kumuha nga siya ng pana at mga palaso.¹⁶ At sinabi ni Eliseo sa hari: "Ipatong mo ang iyong kamay sa pana," at ipinatong nga iyon ng hari. At ipinatong ni Eliseo ang kanyang kamay sa kamay ng hari,¹⁷ at sinabi: "Buksan mo ang bintana sa gawing silangan." Binuksan ng hari ang bintana. At sinabi ni Eliseo: "Tudla!" At tumudla nga siya. Sinabi ni Eliseo: "Palaso ng tagumpay ni Yawe, palaso ng tagumpay laban sa Aram! Tatalunin mo ang Aram sa Afek hanggang lubusan mo itong mawasak!"¹⁸ At idinugtong pa niya: "Kunin mo ang mga palaso." Kinuha nga niya. Sinabi ni Eliseo sa hari: "Itudla mo sa lupa." Tatlong beses na tumudla ang hari at tumigil.¹⁹ Kaya nagalit sa kanya ang tao ng Diyos at sinabi: "Tumudla ka sana nang lima o anim na beses upang sa gayo'y matalo mo ang Aram hanggang mawasak mo ito nang lubusan. Ngunit ngayon, tatlong beses mo lamang matatalo ang Aram."

²⁰Namatay si Eliseo at inilibing. At may sumalakay namang isang pangkat ng mga Moabita tulad ng ginagawa nila taun-taon.²¹ May inilibing noon na isang patay. Pagkakita ng mga tao sa mga Moabita, agad nilang inihagis ang bangkay sa libingan ni Eliseo, at nagsitakas sila. Ngunit pagsayad na pagsayad ng bangkay ng lalaki sa mga buto ni Eliseo, nabuhay ang lalaki at tumayo.

²²Inapi ni Hazael na hari ng Aram ang mga Israelita sa buong panahon ng paghahari ni Yoacaz.²³ Ngunit nahabag sa kanila si Yawe at nagmagandang-loob at nagpakita ng malasakit sa kanila dahil sa Pakikipagtipan niya kina Abraham, Isaac at Jacob, kayat ayaw niya silang lubusang wasakin o ipagtabuyang malayo sa kanyang mukha.²⁴ Namatay si Hazael na hari ng Aram, at ang kanyang anak na si Ben-Hadad ang nagharing kahalili niya.²⁵ At binawi naman kay Ben-Hadad ni Yoas na anak ni Yoacaz ang mga lunsod na inagaw ni Hazael kay Yoacaz.

Tatlong beses siyang nilupig ni Yoas, at nabawi nito sa kanya ang mga lunsod ng Israel.

Amasias, hari ng Juda

14¹Sa ikalawang taon ng paghahari sa Israel ni Yoas na anak ni Yoacaz, nagsimula namang maghari si Amasias na anak ni Yoas na hari ng Juda.² Dalawampu't limang taon siya nang magsimulang maghari, at dalawampu'tsiyam na taon siyang naghari sa Jerusalem. Ang kanyang ina ay si Yoadin ng Jerusalem.³ Ginawa niya ang tama sa paningin ni Yawe, ngunit hindi tulad ng kanyang amang si David kundi ang kanyang amang si Yoas ang tinularan niya.⁴ Hindi pa rin inaalis ang mga altar sa mga burol, at patuloy pa rin ang mga tao sa pag-aalay ng mga handog doon at pagsusunog ng insenso.

⁵Nang matatag na ang kanyang paghahari, pinatay niya ang mga pinunong pumatay sa kanyang amang hari,⁶ ngunit hindi niya pinatay ang mga anak ng mga mamamatay-tao bilang pagsunod sa nasusulat sa Batas ni Moises kung saan iniutos ni Yawe: "Hindi ninyo papatayin ang mga ama dahil sa kanilang mga anak, o ang mga anak dahil sa kanilang ama; kundi parusahan ang bawat isa dahil sa sariling pagkaka-sala."

⁷Nilupig ni Amasias ang sampunlibong Edomita sa Lambak ng Asin, at sinakop din ang Bato at tinawag iyong Yoktel na pangalan niyon hanggang ngayon.

⁸At nagpadala ng mga sugo si Amasias kay Yoas na anak ni Yoacaz na anak naman ni Yehu, na hari ng Israel, para sabihin dito: "Umahon ka rito at tingnan natin kung sino sa ating dalawa ang mas magaling."⁹ Nagpadala ng sagot si Yoas na hari ng Israel kay Amasias na hari ng Juda: "Isang palumpong ng Lebanon ang nagpapasabi sa sedro ng Lebanon: 'Ibigay mo ang iyong anak na babae para maging asawa ng aking anak.' Ngunit dumaan ang mababangis na hayop ng Lebanon at niyurakan ang palumpong."¹⁰ Nagmamalaki ka ngayon dahil nalupig mo ang mga Edomita. Makuntento ka na lamang sa iyong katanyagan at manahimik sa sarili mong bahay, at baka madisgrasya ka pa at ang bayan ng Juda."

¹¹Ngunit hindi iyon pinakinggan ni Amasias, kaya umahon si Yoas na hari ng Israel, at hinarap niyaito sa Bet-sames ng Juda.¹² Nilupig ng Israel ang Juda, at nagsitakas pauwi ang bawat isa.¹³ Hinuli ni Yoas na hari ng Israel si Amasias na anak ni Ocozias sa Bet-sames, at dinala sa Jerusalem.

Gumawa siya ng butas na dalawandaang metro ang luwang sa pader ng Jerusalem mula sa Pintuan ng Efraim hanggang sa Pintuan sa Panulukan. ¹⁴Kinuha niya ang lahat ng ginto at pilak, lahat ng nakita niya sa Bahay ni Yawe at sa kabang-yaman ng bahay ng hari, pati mga bihag, at bumalik sa Samaria.

¹⁵Ang iba pang tungkol kay Yoas, ang kanyang kagitingan at ang pakikipaglaban niya kay Amasias na hari ng Juda ay nasa *Mga Pangyayari sa Mga Hari ng Israel*. ¹⁶Nahimlay si Yoas sa piling ng kanyang mga ninuno, at inililing sa Samaria kasama ng kanyang mga ninuno. At si Yeroboam na kanyang anak ang nagharing kahalili niya.

¹⁷Tungkol naman kay Amasias: nabuhay pa siya nang labinlimang taon pagkamatay ni Yoas na hari ng Israel. ¹⁸Ang iba pang tungkol kay Amasias ay nasa *Mga Pangyayari sa Mga Hari ng Juda*. ¹⁹May mga taong nagsabwatan laban sa kanya sa Jerusalem. Kaya nagtago si Amasias sa Lakis pero hinabol siya ng mga iyon at pinatay sa lunsod na iyon. ²⁰Ikinarwahe nila mula roon ang kanyang bangkay, at inililing siya sa lunsod ni David, sa Jerusalem kasama ng kanyang mga ninuno. ²¹At kinuha ng lahat ng mamamayan ng Juda si Ozias (Azarias) na labing-anim na taong gulang, at inihayag siyang hari bilang kahalili ng kanyang amang si Amasias. ²²Muli niyang itinayo ang Elat at ibinalik sa Juda, pagkamatay ng kanyang amang hari.

Yeroboam II, hari ng Israel

• ²³Nagsimulang maghari sa Samaria si Yeroboam na anak ni Yoas na hari ng Israel sa ikalabinlimang taon ng paghahari ni Amasias na anak ni Yoas na hari ng Juda. Apatnapu't isang taon siyang naghari. ²⁴Ginawa niya ang masama sa paningin ni Yawe. Hindi nga niya tinalikuran ang mga kasalanang ipinagawa sa Israel ni Yeroboam na anak ni Nabat. ²⁵Ibinalik niya sa dati ang hangganan ng Israel mula sa bungad ng Hamat hanggang sa Dagat na Patay ayon sa salita ni Yaweng Diyos ng Israel, sa pamamagitan ng kanyang lingkod na propetang si Jonas

• **14.23** Ang talatang ito lamang ang inilalaan ng Biblia para sa paghahari ni Yeroboam II na hari ng Israel (783-743) gayong siya ang nagpanumbalik ng kadakilaan at kasaganaan ng kaharian.

Pinakahuling pagmamagandang-loob lamang ng Diyos para sa hinamak na sambayanan niya ang nakikita ng awtor sa mga tagumpay ni Yeroboam II.

Ang kasaganaan namang iyon ang nagbigay-daan sa pagsasamantala sa sambayanan. Ito ang panahon ng pamamahayag nina Propeta Oseas at Amos sa kawalang-paniwala ng lahat na magiging maikli ang

na anak ni Amitai ng Gat-Hefer. ²⁶Nakita ni Yawe ang napakapait na paghihirap ng Israel, alipin man o malaya, at walang makatutulong sa Israel. ²⁷Ipinasya ni Yawe na huwag pawiin ang pangalan ng Israel sa silong ng langit, kayat iniligtas niya ang mga ito sa pamamagitan ng kamay ni Yeroboam na anak ni Yoas.

²⁸Ang iba pang tungkol kay Yeroboam, lahat ng kanyang ginawa at kagitingan, ang pakikipaglaban niya at kung paano niya naibalik sa Israel ang Hamat at Damasco ay nasa *Mga Pangyayari sa Mga Hari ng Israel*. ²⁹Namatay si Yeroboam at inililing kasama ng mga hari ng Israel. At si Zacarias na kanyang anak ang nagharing kahalili niya.

Azarias, hari ng Juda

15 ¹Nagsimulang maghari si Azarias na anak ni Amasias na hari ng Juda, sa ikadalawampu't pitong taon ng paghahari ni Yeroboam sa Israel. ²Labing-anim na taon siya nang magsimulang maghari at limampu't dalawang taon siyang naghari sa Jerusalem. Si Yecolia na taga-Jerusalem ang kanyang ina.

³Ginawa niya ang tama sa paningin ni Yawe, gaya ng kanyang amang si Amasias. ⁴Ngunit hindi pa rin giniba ang mga altar sa mga burol, at nagpatuloy ang mga tao sa pag-aalay ng mga handog doon at pagsusunog ng insenso.

⁵Pinarusahan siya ni Yawe. Nagkasakit siya ng ketong, at naging ketongin hanggang mamatay. Nakatira siya sa isang bukod na bahay, at si Yotam na kanyang anak ang namahala sa sambayanan ng hari at nakapangyari sa mga mamamayan.

⁶Ang iba pang tungkol kay Azarias at lahat niyang ginawa ay nasa *Mga Pangyayari sa Mga Hari ng Juda*. ⁷Namatay si Azarias at inililing sa lunsod ni David kasama ng kanyang mga ninuno. At si Yotam na kanyang anak ang humalili sa kanya.

Mga huling hari ng Israel

• ⁸Sa ikatatumpu't walong taon ng paghahari ni Azarias sa Juda, nagsimula namang

naturang kasaganaan sapagkat hindi ito nasasalig sa katarungan. Pagkamatay ni Yeroboam, palapit na sa wakas nito ang kaharian ng Samaria.

Sa kabilang dako nama'y patuloy ang pagkakahihawalay sa relihiyon. Malayo ang mga Israelitang nasa hilaga mula sa sentro ng relihiyon sa Jerusalem, at hindi magagawang mapanatili ang kanilang pananam-palataya sa harap ng mga kaugaliang pagano.

• **15.8** Inilalarawan dito ang pagbagsak ng kaharian sa hilaga. Nabihag ang Samaria sa taong 721 bago

maghari sa Israel sa Samaria si Zacarias na anak ni Yeroboam. Anim na buwan siyang naghari.⁹ Ginawa niya ang masama sa paningin ni Yawe, tulad din ng kanyang mga ninuno; hindi tinalikuran ang mga kasalanang ipinagawa sa Israel ni Yeroboam na anak ni Nabat.

¹⁰Nakipagsabwatan si Sallum na anak ni Yabes laban kay Zacarias at sinalakay niya ito sa Yibleam, pinatay, at hinalinhan bilang hari.

¹¹Ang iba pang tungkol kay Zacarias ay nasa *Mga Pangyayari sa Mga Hari ng Israel*.¹² Kaya natupad ang salita ni Yawe kay Yehu: “Luluklok sa trono ng Israel ang iyong mga anak na lalaki hanggang sa ikapat na salinlahi.” At iyon nga ang nangyari.

¹³Sa ikatatlumpu’t siyam na taon ng paghahari ni Uzias sa Juda, nagsimulang maghari si Sallum na anak ni Yabes. Isang buwan siyang naghari sa Samaria.¹⁴ At naghimagsik si Menahem na anak ni Gadi laban sa kanya sa Tirsa. Pumunta siya sa Samaria at pinatay si Sallum sa lunsod na iyon. Pagkapatay niya kay Sallum, siya ang nagharing kahalili nito.

¹⁵Ang iba pang tungkol kay Sallum at ang kanyang pakikipagsabwatan ay nasa *Mga Pangyayari sa Mga Hari ng Israel*.

¹⁶Sinakop ni Menahem ang Tapua at pinatay ang lahat ng tagaroon. Winasak niya ang nasasakupan nito mula Tirsa sapagkat ayaw nila siyang pagbuksan ng mga pintuan. At winakwak niya ang sinapupunan ng lahat ng buntis.

¹⁷Nagsimulang maghari sa Israel si Menahem na anak ni Gadi sa ikatatlumpu’t siyam na taon ng paghahari ni Azarias sa Juda. Sampung taon siyang naghari sa Samaria.¹⁸ Ginawa niya ang masama sa paningin Yawe; hindi niya tinalikuran ang mga kasalanang ipinagawa sa Israel ni Yeroboam na anak ni Nabat.

¹⁹Sa panahon niya, sinalakay ni Pul na hari ng Asur ang Israel. At kinailangan ni Menahem na magbigay sa kanya ng sanlibong baretang pilak para tanggapin siya nito bilang kakampi at panatiliin sa kapangyarihan.²⁰ Hiningi ni Menahem ang pera mula sa lahat ng mayayaman at kinikilalang tao sa Israel para ibigay sa hari ng

Asur: limampung pirasong pilak mula sa bawat isa. Kaya umatras ang hari ng Asur at hindi na tumigil pa sa lupain.

²¹Ang iba pang tungkol kay Menahem at lahat ng kanyang ginawa ay nasa *Mga Pangyayari sa Mga Hari ng Israel*.²² Nahimlay si Menahem sa piling ng kanyang mga ninuno, at si Pekaya na kanyang anak ang nagharing kahalili niya.

²³Sa ikalimampung taon ng paghahari ni Azarias sa Juda, nagsimulang maghari sa Israel sa Samaria si Pekayang anak ni Menahem. Dalawang taon siyang naghari.²⁴ Ginawa niya ang masama sa paningin ni Yawe; hindi niya tinalikuran ang mga kasalanan ni Yeroboam na anak ni Nabat na nagbulid sa Israel sa pagkaka-sala.

²⁵Naghimagsik laban sa kanya ang kanyang heneral na si Peka na anak ni Romelias. Pinaamunuan nito ang limampung tauhan mula sa lalawigan ng Galaad at pinuntahan siya nito sa Samaria para patayin sa tore ng palasyo. Pagkapatay sa hari, si Peka ang nagharing kahalili niya.

²⁶Ang iba pang tungkol kay Pekaya at lahat niyang ginawa ay nasa *Mga Pangyayari sa Mga Hari ng Israel*.

²⁷Sa ikalimampu’t dalawang taon ng paghahari ni Azarias sa Juda, nagsimulang maghari sa Israel sa Samaria si Pekang anak ni Romelias. Dalawampung taon siyang naghari at ginawa niya ang masama sa paningin ni Yawe.²⁸ Hindi niya tinalikuran ang mga kasalanan ni Yeroboam na nagbulid sa Israel sa pagkakasala.

²⁹Sa panahon ni Pekang hari ng Israel, dumating si Tiglat-Pileser na hari ng Asur at sinakop ang Ayon, Abel-Bet-Maaka, Yanoa, Kedes, Hasor, ang mga teritoryo ng Galaad at Galilea, at ang buong lupain ng Neftali; at idineport ang mga mamamayan sa Asur.³⁰ At nakipagsabwatan si Oseas na anak ni Ela laban kay Pekang anak ni Romelias, pinatay ito, at nagharing kahalili nito.³¹ Ang iba pang tungkol kay Peka at sa lahat ng kanyang ginawa ay nasusulat sa *Mga Pangyayari sa Mga Hari ng Israel*.

kay Kristo. Idineport sa kabilang hangganan ng imperyo ng mga Asirio ang mga tagaroon, at ipinalit naman sa kabilang lugar ang mga taga-malayong probinsyang iyon para ihalo sa mga tagabukid. Ganito ang kaugalian ng mga mananakop na Asirio: alisan ng lugar at paghalu-haluin ang mga tao para mahadlangan ang pag-aalsa.

Mula sa sandaling ito, ang mga Samaritano o mga Israelitang tagahilaga ay magiging isang bayan na ng mga mestiso sa lahi at sa relihiyon. Kayat hinding-hindi sila ituturing ng mga Israelitang taga-Juda bilang mga

kapantay nila. Pagkaraan ng pitong dantaon, sa panahon ni Jesus, ang mga Samaritano ang magiging mga karatig-bayang dapat iwasan sapagkat mas maraming pagdududa sa isa’t isa kaysa mga ala-ala.

Kaya naglalaho ang pinakaimportante sa mga kahariang nagmula kina David at Solomon dalawang dantaon mula nang mamatay si Solomon. Isang pag-asa ang maiiwan sa mga Judio: sa pagdating ng Mesiyas, muli niyang pag-iisahin ang Juda at Israel at tatawagin niya ang lahat ng nagkalat sa mga bansa (tingnan Ez 37:15).

Yotam, hari ng Juda

³² Sa ikalawang taon ng paghahari sa Israel ni Pekang anak ni Romelias, nagsimulang maghari si Yotam na anak ni Uzias na hari ng Juda.

³³ Dalawampu't limang taon si Yotam nang magsimulang maghari, at labing-anim na taon siyang naghari sa Jerusalem. Si Yerusang anak ni Zadok ang kanyang ina.

³⁴ Ginawa niya ang tama sa paningin ni Yawe, tulad ng kanyang ama. ³⁵ Ngunit hindi pa rin winasak ang mga altar sa burol kaya patuloy ang mga tao sa pag-aalay ng mga handog at pagsusunog ng insenso roon.

Itinayo niya ang Pintuan sa Itaas ng Bahay ni Yawe.

³⁶ Ang iba pang tungkol kay Yotam at sa lahat niyang ginawa ay nasa *Mga Pangyayari sa Mga Hari ng Juda*. ³⁷ Nang panahong iyon, ipinadala ni Yawe sina Resin na hari ng Aram at Pekang anak ni Romelias laban sa Juda.

³⁸ Namatay si Yotam sa piling ng kanyang mga ninuno, at inilibing kasama nila sa lunsod ni David, ang lunsod ng kanyang ama. At si Ahaz na kanyang anak ang nagharing kahalili niya.

Ahaz, hari ng Juda

16 ¹ Sa ikalabimpitong taon ng paghahari ni Pekang anak ni Romelias, nagsimulang maghari si Ahaz na anak ni Yotam na hari ng Juda. ² Dalawampung taon si Ahaz nang magsimulang maghari, at labing-anim na taon siyang naghari sa Jerusalem. Hindi niya ginawa ang tama sa paningin ni Yaweng kanyang Diyos, di tulad ng kanyang amang si David. ³ Lumakad siya sa mga daan ng mga hari ng Israel at sinunog pa ang kanyang anak na lalaki bilang handog ayon sa kasuklam-suklam na kaugalian ng mga bansang pinalayas ni Yawe mula sa lupain para mapasa-Israel ang kanilang lupain. ⁴ Nag-alay siya ng mga handog sa mga altar sa burol, sa mga dalisdis at sa lilim ng bawat malabay na punungkahoy.

⁵ At umahon sina Resing hari ng Aram at Pekang anak ni Romelias na hari ng Israel para salakayin ang Jerusalem. Pinaligiran nila iyon pero hindi nila malupig. ⁶ Nang panahong iyon, nabawi ni Resing hari ng Aram ang Elat para sa mga Edomita, at pinalayas doon ang mga Judio. At pinasok ng mga Edomita ang Elat at doon sila nanirahan hanggang sa panahong ito.

⁷ Nagpadala ng mga sugo si Ahaz kay Tiglat-Pileser na hari ng Asur para sabihing: "Alipin mo ako at anak. Pumarito ka at iligtas ako sa mga kamay ng hari ng Aram at ng hari ng Israel na sumalakay sa akin." ⁸ Kinuha ni Ahaz ang pilak

at ginto sa Bahay ni Yawe at sa mga kabangyaman ng bahay ng hari, at ipinadala bilang regalo sa hari ng Asur. ⁹ Pinakinggan siya ng hari ng Asur at sinalakay nito ang Damasco; sinakop niya ang lunsod at idineport ang mga mamamayan sa Kir, at pagkatapos ay pinatay si Resin.

¹⁰ Kaya pumunta si Haring Ahaz sa Damasco para makipagkita kay Tiglat-Pileser na hari ng Asur. At nang makita niya ang altar sa Damasco, ipinadala niya sa paring si Urias ang sukat ng altar, pati ang disenyo na kanyang kinopya nang tamang-tama hanggang sa huling detalye.

¹¹ Itinayo ng paring si Urias ang altar batay sa disenyong ipinadala ng hari mula sa Damasco. Natapos niya ito bago dumating si Haring Ahaz.

¹² Pagbalik ng hari mula sa Damasco at pagkakita niya sa altar, lumapit siya roon at nag-alay ng mga handog. ¹³ Inialay niya sa altar ang kanyang mga sinunog na handog, ibinuhos ang alak at ang dugo ng kanyang handog sa mabuting pagsasamahan.

¹⁴ Inalis niya sa harapan ng bahay – sa pagitan ng bagong altar at ng Bahay ni Yawe – ang tansong altar sa harap ni Yawe at inilipat ito sa gawing hilaga ng bago niyang altar.

¹⁵ Inutusan ni Haring Ahaz ang paring si Urias: "Sa malaking altar na ito mo susunugin ang pang-umagang handog at mga panggabing alay, ang handog ng hari, at ang handog ng mga mamamayan ng lupain, at ang mga handog na pagkain at inumin. Dito mo ibubuhos ang lahat ng dugo ng mga susunuging handog at mga alay. At tungkol naman sa tansong altar, ako na ang bahala roon." ¹⁶ Ginawa ng paring si Urias ang iniutos sa kanya ng hari.

¹⁷ Dinistrungka ng hari ang mga panel ng mga patungan, inalis ang hugasan sa ibabaw niyon at ibinaba rin ang malaking plangganang mula sa ibabaw ng mga tansong toro na sumusunong dito, at inilagay sa batong patungan. ¹⁸ At dahil sa hari ng Asur, inalis niya ang mataas na trono sa loob ng Bahay ni Yawe at ang nasa labas na pasukan ng hari.

¹⁹ Ang iba pang tungkol kay Ahaz at sa lahat niyang ginawa ay nasa *Mga Pangyayari sa Mga Hari ng Juda*. ²⁰ Nahimlay si Ahaz sa piling ng kanyang mga ninuno at inilibing kasama nila sa lunsod ni David. At si Ezekias na kanyang anak ang nagharing kahalili niya.

Wakas ng kaharian ng Israel sa hilaga

17 ¹ Sa ikalabindalawang taon ng paghahari ni Ahaz sa Juda, nagsimula namang maghari sa Israel si Oseas na

anak ni Ela. Siyam na taon siyang naghari sa lunsod ng Samaria, ²at ginawa niya ang masama sa paningin ni Yawe pero hindi naman kasinsama ng mga naging hari ng Israel.

³Dumating si Salmaneser na hari ng Asur kasama ang kanyang hukbo para salakayin si Oseas na sumuko naman at nagsimulang magbayad ng buwis sa kanya. ⁴Ngunit nabisto ng hari ng Asur na may pakana si Oseas laban sa kanya dahil nagpadala ito ng mga sugo kay So na hari ng Ehipto, at hindi na nagbabayad ng buwis, di tulad ng dati nitong ginagawa taun-taon. Kaya dinakip siya ni Salmaneser at ibinilanggo.

⁵Sinakop ng hukbo ng hari ang buong Israel at pumunta sila sa Samaria at kinubkob iyon nang tatlong taon. ⁶Sa ika-siyam na taon ni Oseas, nabihag ng hari ng Asiria ang Samaria at ipinadeport ang mga Israelita sa Asur. Pinatira niya ang mga iyon sa Hala sa baybayin ng Ilog Habor sa Gozan, at sa mga lunsod ng mga Medo.

Mga sanhi ng pagbagsak ng Israel

- ⁷Nangyari ito dahil nagkasala ang

mga anak ng Israel kay Yaweng kanilang Diyos na siyang naglabas sa kanila mula sa lupain ng Ehipto sa ilalim ng kapangyarihan ni Paraon. Sumamba sila sa mga diyus-diyusan, ⁸at sumunod sa mga kaugalian ng mga bansang pinalayas ni Yawe para mapasa-Israel ang lupain.

⁹Maraming ginawa nang lihim ang mga anak ng Israel na hindi bagay kay Yaweng kanilang Diyos. Nagtayo sila ng mga altar sa lahat ng bayan, mula sa mga toreng bantayan hanggang sa mga napapaderang bayan. ¹⁰Naglagay sila ng mga rebulto at sagradong poste sa lahat ng burol at sa lilim ng bawat mayabong na puno. ¹¹Doon sila nagsunog ng insenso sa mga altar sa kaburulan, gaya ng mga bansang pinalayas ni Yawe sa harap nila.

Gumawa sila ng mga kasamaan na ikinagalit ni Yawe. ¹²Pinaglingkuran nila ang kasuklam-suklam nilang mga diyus-diyusan sa kabila ng sinabi sa kanila ni Yaweng “Huwag ninyong gawin ito.” ¹³Binalaan ni Yawe ang Israel at Juda sa pamamagitan ng mga propeta na nakakakita ng pangitain: “Talikuran ninyo ang

• **17.7** Naglaho ang kaharian ng Israel nang malupig ng mga Asirio ang Samaria. Napakaliit at nakabukod ito para labanan ang makapangyarihang karatig-bansa. Gayunpaman, ipinadidiskubre sa atin ng Biblia ang mas malalim na sanhi ng kapahamakang ito: *nagtaksil sila kay Yaweng kanilang Diyos.*

Pinaglingkuran nila ang kasuklam-suklam nilang mga diyus-diyusan.

Gayong *imahen* ang unang kahulugan ng *diyus-diyusan*, ang mga imahen ni Kristo at ng kanyang mga lingkod ay hindi diyus-diyusan gaya ng akala ng mga may makitid na pag-iisip. Ang *diyus-diyusan* ay anumang *iniidolo* natin at ipinapalit sa iisang Diyos sa ating puso at buhay. Siya ang Diyos na buhay na nagbibigay-buhay sa lahat ng naglilingkod sa kanya.

Naghahatid naman ng pagkakasakit at kalituhan ang mga *diyus-diyusan* sa lipunang naglilingkod sa mga ito. Maging ang mga ito’y mga kasangkapan, mga sangkap ng maluhong buhay, mga diyus-diyusang laman at dugo, tuwing pipiliin natin sila, lagi nating nadaramang malungkot tayo at di-malinis.

Subalit may iba pang kahulugan ang pagsasadiyus-diyusan ng Israel. Ang mga diyus-diyusan ang sagisag at instrumento ng banyagang kulturang walang kinalaman sa kanila. Kasama ng mga diyus-diyusan

ang mga Kananeo at mga Asirio, inimporta rin nila ang pagsamba sa sex, kasakiman at karahasan. Kinalimutan nila ang mga problema ng kanilang lipunan at nawala ang pagkauhaw sa katarungan na kanilang mana.

Ganito rin ngayon ang pagkaalipin ng mga tao sa mga diyus-diyusan ng konsumerismo... Buong mga pamilya ang nangangayupapa sa harap ng TV, mga “deboto” sa panonood ng mga komersiyal ng kasakiman, mga kung anu-anong palabas at ng kung anumang plano para sa kanila ng isang konsumeristang lipunan. Kayat nawawalang-kakayahan sila na paunlarin ang kanilang buhay sa tunay nilang kalagayan. At nagiging magandang pangarap na lamang ang pagtatayo ng bansa sa katarungan.

Sumunod sila sa mga diyus-diyusang walang-saysay at sila mismo’y nawalang-kabuluhan din (15). Sasabihin din ni Jeremias: “Naglingkod sila sa mga banyagang diyos kayat ipadadala ko silang alipin sa mga lupaing banyaga” (Jer 16:13). Tingnan din ang Mga Hukom 3:7 at Rom 1:24. Kaya sa pagwawalang-halaga sa Diyos nagmumula ang pagkabulok ng tao. At isang mapang-aliping lipunan ang inihahanda ng sinumang naglilingkod sa sarili niyang mga pagnanasa at hangarin.

inyong masasamang gawi at sundin ang aking mga utos at tuntunin, ayon sa mga batas na iniutos ko sa inyong mga ninuno at ipinahatid sa pamamagitan ng aking mga lingkod na propeta.”

¹⁴Ngunit hindi sila nakinig, at tumanggi ring gaya ng kanilang mga ninunong hindi naniwala kay Yaweng kanilang Diyos. ¹⁵Binale-wala nila ang kanyang mga batas at ang pakikipagtipang itinakda niya sa kanilang mga ninuno, pati ang mga babalang ibinigay niya sa kanila. Sumunod sila sa mga diyus-diyusang walang-saysay at sila mismo’y nawalang-kabuluhan din sa pagtulad nila sa mga bansang nakapaligid sa kanila, sa kabila ng sinabi ni Yawe: “Huwag ninyo silang tularan.”

¹⁶Tinalikuran nila ang lahat ng utos ni Yawe at gumawa ng dalawang guyang tanso. Gumawa sila ng mga sagradong poste at lumuhod sa harap ng lahat ng bituin sa langit, at sumamba sa Baal.

¹⁷Sinunog nila bilang handog ang kanilang mga anak na lalaki at babae, nanghula sila at nangkulam, at ipinagbili ang sarili sa paggawa ng masama sa paningin ni Yawe na ikinagalit nito.

¹⁸Kaya labis na napoot si Yawe sa Israel at itinapon sila nang malayo sa kanya, at ang tribu lamang ng Juda ang itinira.

¹⁹Ngunit hindi rin sinunod ng Juda ang mga utos ni Yaweng kanilang Diyos kundi ginaya ang mga kaugalian ng Israel. Kaya itinakwil ni Yawe ang buong lahi ng Israel. ²⁰Hinamak sila at ipinaubaya sa mga kamay ng mga mangungulimbat hanggang dumating ang araw na itapon niya silang malayo sa kanya.

²¹Nang humiwalay ang Israel sa kaharian ni David at hirangng hari si Yeroboam na anak ni Nabat, inilayo niya ang mga ito kay Yawe. Kaya

• 24. Dumaranas ng mga paghihirap ang mga dayuhang dinala sa Samaria. Nagbubunga ito ng kabalisahan sa relihiyon sa kanila: “Galit kaya sa atin ang diyos ng lupaing ito dahil hindi tayo nag-aalay sa kanya ng mga handog?”

Sa harap ng reaksyong ito ng mga taong relihiyoso pero sinauna ang kultura, binibigyang-diin ng sumulat ang mga hinihingi ng pananampalataya:

pinapagkasala niya nang malubha ang mga ito. ²²Sinundan ng mga Israelita si Yeroboam sa lahat niyang kasalanan, at hindi na tumigil ²³hanggang itapon ni Yawe ang Israel nang malayo sa kanya gaya ng sinabi niya sa pamamagitan ng kanyang mga lingkod na propeta. Kaya pinalayas sa sariling lupain ang Israel at idineport sa lupain ng Asur hanggang ngayon.

Ang simula ng mga Samaritano

• ²⁴Pinapunta ng hari ng Asur ang mga taga-Babilonia, Cuta, Ava, Hamat at Sefarvayim at pinatira sa mga bayan ng Samaria kapalit ng mga Israelita. Inokupa ng mga taong ito ang lupain ng Samaria at nanirahan sa mga bayan nito.

²⁵Sa simula ng kanilang pagtira roon, hindi nila sinamba si Yawe kayat nagpadala si Yawe ng mga leon na pumatay sa marami sa kanila. ²⁶At sinabi ito sa hari ng Asur: “Hindi alam ng mga taong idineport mo at pinatira sa mga lunsod ng Samaria kung paano dapat parangalan si Yaweng Diyos ng lupaing iyon kayat nagpadala siya ng mga leon na pumapatay sa kanila.”

²⁷Kaya iniutos ng hari ng Asur: “Pabalikin sa Samaria ang isa sa mga paring idineport natin mula roon. Maninirahan siyang kasama ng mga taong iyon para turuan sila kung paano parangalan ang Diyos ng lupaing iyon.” ²⁸Kaya dumating ang isa sa mga paring ipinadeport mula sa Samaria, nanirahan ito sa Betel at tinuruan ang mga tao kung paano parangalan si Yawe.

²⁹Subalit gumawa ng sariling diyos ang bawat isa sa mga bansang ito sa kani-kanilang lunsod na tirahan, at inilagay ang mga iyon sa mga Bahay sa burol na itinayo ng mga taga-Samaria. ³⁰Gumawa ng isang Sukot ang mga taga-Babilonia, gumawa ng isang Nergal ang mga taga-Cuta, ng isang Asima ang mga taga-Namat, ³¹ng mga Nimhaz at Tartak ang mga taga-Ava. Sinunog naman ng mga taga-Sefarvayim ang kanilang mga anak sa karangalan nina Adramelek at Anamelek na kanilang mga diyos.

³²Pinarangalan nga nila si Yawe pero humirang din sila ng mga pari mula sa sarili nilang

– hindi sapat ang parangalan si Yawe kasama ng ibang mga diyos. Siya lamang ang kaisa-isahan, at hinihingi niyang wasakin ng tao ang lahat ng diyos na inimbento nito;

– hindi sapat ang mag-alay ng mga handog kay Yawe: ang pagtupad sa kanyang kalooban ang kailangan.

lahi, na naglingkod para sa kanila sa mga Bahay sa burol.³³ Pinarangalan nila si Yawe pero kasabay namang pinaglingkuran din ang kanilang mga diyos, ayon sa mga kaugalian ng mga bansang kanilang pinagmulan.

³⁴ Hanggang sa araw na ito'y sinusunod nila ang matatanda nilang kaugalian.

Hindi nila pinarangalan si Yawe. Hindi nga nila sinunod ang mga tuntunin at kaugalian, ang Batas o mga utos na ibinigay ni Yawe sa mga anak ni Jacob na pinangalanan niyang Israel.

³⁵ Nakipagtipan si Yawe sa kanila at iniutos: "Huwag kayong sasamba sa ibang diyos, o yuyuko sa harap nila o maglilingkod sa kanila o mag-aalay sa kanila ng mga handog." ³⁶ Si Yawe lamang na naglabas sa inyo mula sa lupain ng Ehipto sa lakas ng kanyang braso ang inyong sasambahin; sa kanyang harapan lamang kayo yuyuko at sa kanya lamang kayo mag-aalay ng mga handog. ³⁷ Sundin ninyo ang mga tuntunin, mga pasya, ang Batas at mga utos na isinulat niya para sa inyo. Tuparin ninyo ang mga ito magpakailanman at huwag sasamba sa ibang mga diyos. ³⁸ Huwag ninyong limutin ang pakikipagtipan ko sa inyo at huwag kayong sasamba sa ibang diyos. ³⁹ Kay Yaweng inyong Diyos lamang kayo sasamba at palalayain niya kayo sa kamay ng lahat ninyong kaaway."

⁴⁰ Ngunit hindi sila nakinig kundi ginawa pa rin ang nakaugalian na nila.

⁴¹ Kaya sumamba kay Yawe ang mga taong ito kasabay ng paglilingkod din sa kanilang mga diyos. At pagkatapos ay ipinagpatuloy naman ng kanilang mga anak at ng mga anak ng kanilang mga anak ang gawain ng kanilang mga ninuno.

• **18.1** Nagsisimula ang huling bahagi ng mga aklat ng Mga Hari: ang kasaysayan ng nag-iisang kaharian ng Juda. Pinasisigla ng pagbagsak ng Samaria at paglalaho ng kaharian sa hilaga ang pagpapani-bago sa relihiyon sa timog.

Ginawa ni Ezekias ang tama sa paningin ni Yawe. Ito ang panahong kakampi ni Haring Ezekias (716-687 bago kay Kristo) si Propeta Isaias. Kung hindi man siya nagkaroon ng kahit na kaunti ng pananampalataya ni David, itinalaga niya ang sarili sa pagtataguyod sa katapatan kay Yawe.

Siya ang nag-alis ng mga altar sa burol. Mapansin natin dito ang pagsisikap ng mga hari ng Juda para di magkaroon ng iba pang lugar ng pagsamba liban sa Templo ng Jerusalem. Nagpupunta ang mga tao sa maraming santuwaryo sa mga probi-probinsya para mag-alay ng kanilang mga handog kay Yawe na karaniwa'y nahaharuan ng maraming kaugaliang pagano. Sa pagtatampok sa monopolyo ng Templo ng Jerusalem kung saan pinangangalagaan ng mga pari at mga Levitang may pinag-aralan ang kadalisan ng

Ezekias, hari ng Juda

18 • ¹ Sa ikatlong taon ng paghahari sa Israel ni Oseas na anak ni Ela, nagsimula namang maghari sa Juda si Ezekias na anak ni Ahaz.

² Dalawampu't limang taon siya noon, at dalawampu't siyam na taon siyang naghari sa Jerusalem. Si Abiyang anak ni Zacarias ang kanyang ina. ³ Ginawa niya ang tama sa paningin ni Yawe tulad ng kanyang ninunong si David.

⁴ Siya ang nag-alis ng mga altar sa burol, winasak niya ang nakatayong mga bato at pinutol ang mga sagradong poste.

Sinira rin niya ang tansong ahas na ginawa ni Moises sa disyerto sapagkat hanggang sa panahong iyo'y pinag-aalayan pa ito ng mga Israelita at tinawag na Nehustan.

⁵ Nagtiwala siya kay Yawe nang higit sa sinumang hari ng Juda na nauna o sumunod sa kanya, at hindi siya kailanman lumayo kay Yawe. Sinunod niya ang mga utos na ibinigay ni Yawe sa pamamagitan ni Moises. ⁶ Kaya sumakanya si Yawe: nagtagumpay siya sa lahat ng kanyang ginawa. ⁷ Naghimagsik siya laban sa hari ng Asiria at hindi na napailalim dito. ⁸ Nilupig niya ang mga Pilisteo hanggang Gaza, at sinakop ang kanilang mga lupain

pananampalataya, pinapaboran ni Ezekias ang reporma sa relihiyon.

Tungkol naman sa tansong ahas na sinira ni Ezekias, tingnan ang Blg 21:4.

Totoo rin na maraming pari at Levitang tumakas sa hilaga ang dumating sa timog sa mga huling araw ng Samaria. Nagawa ng ilan sa kanila na panatilihin ang pananampalataya kay Yawe at ang pagkakaisa ng relihiyon. Dala nila ang mga sagradong libro at maraming matatandang tradisyon tungkol kay Moises at sa nakaraan ng Israel. Magiging napakahalaga ng pang-yoyaring ito para sa pagsulat sa Biblia at sa reporma ni Yosias sa susunod na dantaon (2 H 22).

Sa taong 701 bago kay Kristo, kinubkob ni Senakerib ang Jerusalem at kinailangang magbayad nang malaki si Ezekias para palayuuin ito.

Mula sa 18:17 hanggang sa wakas ng kabanata 19, matutunghayan natin ang mahimalang pagpapalaya sa Jerusalem. Sa totoo'y may dalawang salaysay na maaaring nagsasaad ng dalawang magkasunod na pagpapalaya sa dalawang pagsalakay ng mga Asirio.

mula sa mga toreng bantayan hanggang sa napapaderang mga lunsod.

⁹Sa ikapat na taon ng paghahari ni Ezekias na ikapitong taon naman ni Oseas na anak ni Ela na hari ng Israel, sinalakay ni Salmaneser na hari ng Asiria ang Samaria at kinubkob ito. ¹⁰At pagkaraan ng tatlong taon, nasakop niya ang lupain. Sa ikanim na taon ni Ezekias, na siya namang ikasiyam na taon ni Oseas na hari ng Israel, nasakop ang Samaria. ¹¹Ipinadeport ng hari ng Asiria ang mga Israelita sa Asiria at pinatira ang mga iyon sa Hala, sa itaas ng Habor na ilog ng Gozan at sa mga lunsod ng mga Medo.

¹²Nangyari ito sapagkat hindi nila pinakinggan ang tinig ni Yaweng kanilang Diyos, at sumira sila sa kanyang Tipan; hindi nila pinakinggan o isinagawa ang iniutos ni Moises na lingkod ni Yawe.

Pagsalakay ni Senakerib

• ¹³Sa ikalabing-apat na taon ng paghahari ni Ezekias, nilusob ni Senakerib na hari ng Asiria ang lahat ng napapaderang lunsod ng Juda at sinakop ang mga iyon. ¹⁴Nagpasabi si Ezekias na hari ng Juda

kay Senakerib na nasa Lakis: “Hindi tama ang ginawa ko. Itigil mo ang iyong pagsalakay at gagawin ko ang lahat ng sasabihin mo.” Pinapagbayad ng hari ng Asiria si Ezekias ng tatlundaang baretang pilak at tatlumpu ng ginto.

¹⁵At ibinigay sa kanya ni Ezekias ang lahat ng perang nakuha sa Bahay ni Yawe at sa mga kabang-yaman ng palasyo ng hari. ¹⁶Nang panahong iyon, iniutos ni Ezekias na tanggalin sa mga pintuan ng Bahay ni Yawe ang mga gintong ipinalamuti niya mismo sa mga iyon, at ibinigay niya ito sa hari ng Asiria.

¹⁷Mula sa Lakis, sinugo ng hari ng Asiria ang isa sa kanyang mga heneral kasama ang isang malaking hukbo kay Haring Ezekias sa Jerusalem. Umahon sila sa Jerusalem at tumigil sa may padaluyan ng tubig ng Tangkeng nasa Itaas sa daan ng Bukid ng Tagapaglaba. Tinawag ng heneral ang hari, ¹⁸at dumating si Eliakim na anak ni Helkias na tagapamahala ng palasyo kasama ang sekretaryong si Sobna at ang tagapagtalang si Yoas na anak ni Asaf.

¹⁹Sinabi ng heneral sa mga ito: “Sa-

• 13. *Taong 701, pinapunta ng hari ng Asur ang kanyang mga heneral mula sa Lakis para pasukuin si Ezekias. Pero kailangang bumalik siya sa kanyang lupain at hindi niya natupad ang kanyang mga banta. Isinasalaysay ito sa 18:17-19 at nagtatapos naman sa 19:36-37.*

Taong 690, bagong pakikisangkot na isinasalaysay sa 19:10-35. Sa pagkakataong iyon, “lumabas ang Anghel ni Yawe at pinatay ang sandaa’t walumpu’t limang libong sundalo sa kampo ng mga Asirio”. Isinasalaysay ni Herodoto na kilalang paganong manunulat ng kasaysayan ang biglang pagkalipol ng hukbong ito dahil sa isang epidemya. Isang napakanatural na pangyayari! Subalit sa mismong panahong pabagsak na ang Banal na Siyudad at parang mabibigo ang mga pangako ng Diyos, may ilang mga dagang nagkakalat ng nakamamatay na virus. Hindi nagkakamali ang awtor ng Biblia sa pagkakita niya rito ng isang pagpapahayag ng Diyos. Lumaya ang Jerusalem gaya ng ibinalita ni Isaias.

Halos inuulit lamang sa aklat ni Isaias kab. 36 at 37 ang dalawang kabanatang ito. Kaya naman ang salaysay ng unang pagpapalaya ang binibigyang-pansin natin dito. At sa Isaias 37 naman binibigyang-diin ang ikalawang pagpapalaya.

Makipagkasundo kayo sa akin at sumuko (b. 31). Nagmumungkahi ng kapayapaan ang hari ng Asiria sa kundisyong ipadedeport ang mga taga-Jerusalem. Nangangahulugan ito para sa mga Judio ng pagkawala ng kanilang pambansa at panrelihiyong buhay sa pangangalat nila sa ibang mga bayan. Nangangahulugan din ito na wala nang kapangyarihan ang mga inapo ni David at ayon sa kaisipan ng panahong iyon, nalupig na rin si Yawe ng mga diyos ng mga mananakop. At dahil sa mga dahilang ito kaya kikilos si Yawe.

Inaanyayahan tayo ng mga pangyayaring ito na maniwala sa pagsaklolo ng Diyos. Kapag nangako siyang kikilos, hindi siya magkukulang sa kanyang pangako kung hindi tayo magsasawang umasa sa kanya. Laban sa lahat ng inaasahan ng tao, hindi pa rin nagagalaw ang Jerusalem. Ito ang larawan ng pinunong gustong ibagsak ng mga tao dahil sa kanyang katapatan at nananatili naman siyang matatag. Ito ang estudyanteng may isang salita kahit na pagtawanan ng kanyang mga kabarkada ang kanyang pananampalataya. Ito ang mga kabataang nananatiling malinis sa isang kulturang walang moralidad. Ito ang Iglesya na nangaunti na sa iilang mananampalataya at parang nalupig na ng mga puwersang pulitikal subalit lagi pa ring nagtatagumpay.

bihin ninyo kay Ezekias ang mensaheng ito ng dakilang hari ng Asiria: Ang laki naman ng tiwala mo! ²⁰Akala mo'y marunong ka at may lakas sa labanan, pero magaling ka lamang sa salita. At sino ang pinanananganan mo sa paghihimagsik sa akin?

²¹Nananangan ka sa Ehipto, isang baling tungkod na bumubutas sa palad ng sumasandig sa kanya. Ganyan si Paraong hari ng Ehipto para sa lahat ng sumasandig sa kanya. ²²Maaari rin namang sabihin mo sa akin: 'Kay Yaweng Diyos namin lamang kami sumasandig.' Di ba't kanya ang mga dambana at mga altar sa burol na ipinaalis ni Ezekias nang sabihin nito sa mga taga-Juda at Jerusalem: 'Sa altar na ito lamang kayo sasamba?'

²³Kaya makipagkasundo sa hari ng Asiria na aking panginoon. Bibigyan kita ng dalawanlibong kabayo kung may sapat kang mangangabayo. ²⁴Pero ni hindi mo nga kayang paurungin ang pinakamahinang heneral ng aking panginoon! Ikaw na sa Ehipto umaasa para sa mga karwahe at mangangabayo! ²⁵Sa akala mo ba'y aahon ako para lusubin at wasakin ang lupaing ito nang walang pahintulot ni Yawe? Siya mismo ang nagsabi sa akin na magpunta rito at sakupin ito."

²⁶At sinabi nina Eliakim, Sobna at Yoas sa heneral: "Maaari kayang sa Arameo ninyo kausapin ang inyong mga lingkod dahil iyon ang naiintindihan namin. Huwag sana kayong magsalita sa amin sa Hebreo nang naririnig ng mga nasa taas ng pader."

²⁷Ngunit sinabi ng heneral: "Sa akala ba ninyo'y sa inyong panginoon at sa inyo lamang ako sinugo ng aking panginoon para sabihin ang mga bagay na ito at hindi sa mga taong nakaupo sa pader na kasama ninyong kakain ng inyong dumi at iinom ng inyong ihi?"

²⁸At tumindig ang heneral at sumigaw nang malakas sa wikang Hebreo: "Pakinggan ninyo ang salita ng dakilang hari

ng Asiria: ²⁹H'wag kayong palinlang kay Ezekias! Hindi niya kayo maililigtas! ³⁰H'wag kayong maniwala sa kanya kapag sinabi niyang dapat magtiwala kay Yawe, na kayo'y tiyak na ililigtas ni Yawe at hindi niya ibibigay ang lunsod na ito sa kamay ng hari ng Asiria. ³¹H'wag si Ezekias ang pakinggan ninyo kundi ang hari ng Asiria na nagsasabing: 'Makipagkasundo kayo sa akin at sumuko.' At makakakain ang bawat isa sa kanyang ubasan at puno ng igos, at iigib ng tubig mula sa kanyang balon. ³²At darating ako at dadalhin kayo sa isang lupaing tulad ng sa inyo, sa lupain ng mga trigo at bagong alak, lupain ng tinapay at ubasan, ng langis at pulot-pukyutan. Kaya mabubuhay kayo, sa halip na mamatay sa gutom!

Huwag kayong palinlang kay Ezekias na nagsasabi sa inyo na ililigtas kayo ni Yawe. ³³Nailigtas ba ng mga diyos ng mga bansa ang kanilang lupain mula sa kamay ng hari ng Asiria? ³⁴Nasaan ang mga diyos ng Hamat at Arpad? Nasaan na ang mga diyos ng Sefarvayim, Hena at Iva? Nailigtas ba nila ang Samaria sa aking kamay? ³⁵Sino sa mga diyos ng mga lupaing ito ang nakapagligtas ng kanyang bayan sa aking mga kamay? Paano ngayon maililigtas ni Yawe ang Jerusalem sa aking mga kamay?"

³⁶Nanatiling walang imik ang lahat sa-pagkat utos ng hari na huwag silang sasagot.

³⁷At bumalik kay Ezekias si Eliakim kasama sina Sobna at Yoas na punit ang mga damit, at sinabi sa kanya ang winika ng heneral.

19 ¹Nang marinig ito ni Haring Ezekias, pinunit niya ang kanyang damit, nagsuot ng sako at pumunta sa Bahay ni Yawe. ²Pinapunta niya kay Propeta Isaias na anak ni Amos si Eliakim na tagapamahala ng palasyo, si Sobnang sekretaryo at ang mga nakatatandang pari na pawang nakadamit ng sako. ³At

sinabi nila kay Isaias: “Ito ang ipinasasabi ni Ezekias: Araw ngayon ng pagkabalisa, parusa at kahihyan, gaya ng kung pa-anong may sanggol na isisilang ngunit walang lakas na mailuwal. ⁴Marinig sana ni Yawe ang mga salita ng heneral na sinugo ng kanyang panginoong hari ng Asiria. Pagalitan sana siya ni Yaweng iyong Diyos dahil sa mga katagang binitiwang niya, na hinahamak ang Diyos na buhay. Kayat ipanalangin mo ang ilan sa ating nangalabi.”

⁵Nang dumating kay Isaias ang mga opisyal ni Haring Ezekias, ⁶sinabi niya sa mga ito: “Sabihin ninyo sa inyong panginoon ang salitang ito ni Yawe: Huwag matakot dahil sa narinig mong kalapastanganang pinagsasabi laban sa akin ng mga kampon ng hari ng Asiria. ⁷Makinig ka! Liligaligin ko siya sa mga balita kaya babalik siya sa kanyang bansa at doon siya mamamatay sa tabak.”

⁸Umalis nga ang heneral at nang mabalitaan niyang umalis ang hari sa Lakis, natagpuan niya ito na nakikipaglaban sa Libna. ⁹Nabalitaan pala ni Haring Senakerib na sasalakayin siya ni Tirhakang haring Kusita ng Ehipto.

Sulat ng hari ng Asur kay Ezekias

¹⁰Kaya muli siyang nagpadala kay Ezekias ng mga sugong tinagubilinan niya ng ganito: “Sabihin ninyo kay Ezekias na hari ng Juda: Huwag kang palinlang sa iyong Diyos na pinnanalan mo dahil sa sinabi niyang hindi mahuhulog ang Jerusalem sa mga kamay ng hari ng Asiria. ¹¹Tiyak na narinig mo na kung ano ang ginawa ng mga hari ng Asiria sa mga lupaing kanilang winasak. At maliligtas ka ba? ¹²Iniligtas ba ng mga diyos ang mga lupaing winasak ng aking mga ninuno? Ang Gozan at Haran, ang Resef at ang mga taga-Eden na nasa Tel-asar? ¹³Nasaan ang mga hari ng Hamat, ng Arpad, ng lunsod ng Sefarvayim, ng Hena at ng Iva?”

¹⁴Kinuha ni Ezekias sa mga sugo ang sulat at pagkabasa’y nagpunta sa Bahay ni Yawe. Iniladlad niya iyon sa harap ni Yawe at ¹⁵nanalangin: “O Yaweng Diyos ng Israel na nakaluklok sa trono sa mga kerubim! Tanging ikaw ang

Diyos ng lahat ng kaharian sa lupa; ikaw ang lumikha ng langit at lupa. ¹⁶Makinig ka, Yawe, at ako’y dinggin! Buksan ang iyong mga mata at tumingin! Pakinggan ang mga salitang ipinadala ni Senakerib para hamakin ang Diyos na buhay! ¹⁷Totoo nga, Yawe, na nilipol ng mga hari ng Asiria ang lahat ng bansa at lupain. ¹⁸Sinunog nila’t winasak ang mga diyos ng mga iyon sapagkat hindi naman tunay na mga diyos kundi mga kahoy at batong likha lamang ng kamay ng tao. ¹⁹Ngayon, O Yaweng Diyos namin, iligtas mo kami sa kanyang kamay upang malaman ng lahat ng kaharian sa lupa na tanging ikaw, Yawe, ang Diyos.”

Pumasok si Isaias sa mga pangyayari

²⁰At ipinasabi ni Isaias na anak ni Amos kay Ezekias: “Ito ang sinasabi ni Yaweng Diyos ng Israel: “Dinilig ko ang iyong panalangin tungkol kay Senakerib ng Asiria. ²¹Ito ang sinabi ni Yawe laban sa kanya:

‘Minamata ka at pinagtatawanan ng Dalagang Sion; umiiling sa likuran mo ang Dalagang Jerusalem.

²²Sino’ng hinamak mo’t nilapastangan, sinigawa’t tinitigan? Ang Banal ng Israel!

²³Sa’yong mga sugo, hinamak mo ang Panginoon

Sapagkat sinabi mo: Sa dami ng karwahe ko, naakyat ko ang napakatataas na mga bundok,

ang pinakamatayog na lugar ng Lebanon. Pinutol ko ang pinakamatataas niyang sedro, ang pinakamagagandang mga sipres. Narating ko ang pinakamalalayong tuktok at masusukal na gubat.

²⁴Naghukay ng mga balon at uminom; tinuyo ng aking mga talampakan ang lahat ng batis ng Ehipto.

²⁵Hindi mo ba naririnig na itinakda ko na ito noon pa mang una?

Isasagawa ko ngayon ang binalak ko noon: gigibain ang napapaderang mga lunsod at gagawing buntong ng mga guho.

²⁶Nanlulupaypay ang mga tagaroon, gulung-gulo at nasisiraan ng loob, tulad ng damo at murang halaman, ng damo sa mga bubungan, na nalalanta na bago pa man sumupling.

²⁷Alam ko kung kailan ka tumatayo o nauupo, at kung kailan ka galit sa akin.

²⁸ Dahil sa galit mo sa akin at dahil narinig ko ang kayabangan mo, ilalagay ko ang aking kawit sa ilong mo at ang aking bokado sa iyong bibig, at pabalalikin kita sa daang iyong pinanggalingan.

²⁹ Ito ang magiging tanda para sa iyo, Ezekias: sa taong ito'y kakanin mo ang anumang natira sa pag-aani at sa susunod na taon naman ang anumang kusang sumisibol. Ngunit sa ikatlong taon ay maghahasik kayo at mag-aani, magtatanim ng ubas at kakain ng bunga nito.

³⁰ May malalabi sa bayan ng Juda na muling mag-uugat sa ilalim at magbubunga sa ibabaw. ³¹ Sapagkat may malalabi mula sa Jerusalem at may mga natirang buhay na nagmumula sa Bundok Sion. Ang selosong pag-ibig ni Yawe at ng mga Hukbo ang magsasakatuparan nito.

³² Kaya ito ang sinasabi ni Yawe tungkol sa hari ng Asiria: Hindi siya makapapasok sa lunsod na ito, ni makatutudla isa mang palaso. Hindi niya ito malulusob nang may toreng degulong ni makukubkob ito. ³³ Hindi nga siya makapapasok sa lunsod na ito, babalik siya sa daang kanyang pinanggalingan. Ito ang salita ni Yawe. ³⁴ Ipagtatanggol ko ang lunsod na ito at ililigtas alang-alang sa aking sarili at kay David na aking lingkod."

³⁵ Nang gabirang iyon ay lumabas ang Anghel ni Yawe at pinatay ang sandaa't walumpu't limang libong lalaki sa kampo ng mga Asirio. Sa oras ng paggising kinabukasan, hayun! patay nang lahat, mga bangkay na lamang.

³⁶ Kaya pauwing umalis si Senakerib na hari ng Asiria, at nanirahan sa Nineve.

³⁷ Nang sumasamba siya sa templo ng kanyang diyos na si Nisrok, pinatay siya sa tabak ng kanyang mga anak na sina Adramelek at Sareser na nagsitakas naman sa lupain ng Ararat. At ang kanyang anak na si Esarhadon ang nagharing kahalili niya.

Nagkasakit si Ezekias

20 ¹ Nang mga araw na iyon, nagkasakit nang malubha si Ezekias at nasa bingit na ng kamatayan. Pinuntahan siya ng propetang si Isaias na anak ni Amos, at sinabi: "Ito ang sabi ni Yawe: Isaayos mo na ang iyong sambahayan pagkat mamamatay ka na; hindi ka na gagaling."

² Humarap sa dingding si Ezekias at nana-

langin kay Yawe, ³ "O Yawe! Alalahanin mong lumakad ako sa harap mo nang buong puso't katapatan, ginawa ko ang nakalulugod sa iyong paningin." At buong kapaitang umiyak si Ezekias.

⁴ Hindi pa nararating ni Isaias ang gitnang patyo nang dumating sa kanya ang salita ni Yawe: ⁵ "Bumalik ka at sabihin kay Ezekias na pinuno ng aking bayan ang sinasabi ni Yaweng Diyos ng kanyang amang si David: Narinig ko ang iyong dalangin at nakita ang iyong mga luha. Pagagalingin kita. Sa ikatlong araw mula ngayon, aakyat ka sa Bahay ni Yawe. ⁶ Daragdagan ko pa ng labinlimang taon ang iyong buhay, at ililigtas kita at ang lunsod na ito mula sa kapangyarihan ng hari ng Asiria. Ipagtatanggol ko ito alang-alang sa akin at sa aking lingkod na si David."

⁸ Sinabi ni Ezekias kay Isaias: "Ano ang magiging palatandaan na pagagalingin ako ni Yawe at papanhik ako sa Bahay ni Yawe sa loob ng tatlong araw?" ⁹ Sumagot si Isaias: "Ito ang magiging palatandaan mo sa ngalan ni Yawe, na tutuparin nga ni Yawe ang kanyang sinabi: 'Gusto mo bang ang anino ng ikalawang palapag ay umabante nang sampung baitang o umatras?' ¹⁰ Sinabi ni Ezekias: "Madaling umabante nang sampung baitang ang anino pero magiging kahanga-hanga kung aatras ito nang sampung baitang." ¹¹ Tumawag ang propetang si Isaias kay Yawe, at baitang-baitang na pina-atras ni Yawe ang anino sa sampung baitang sa hagdan na dating sinasakop nito.

⁷ At sinabi ni Isaias: "Magdala rito ng pinatuyong bunga ng igos." Nagdala nga niyon at itinapal iyon sa sugat, at siya'y gumaling.

¹² Nagpadala noon ng mga sulat at isang regalo kay Ezekias si Merodac-Baladan na anak ni Baladang hari ng Babilonia, sapagkat nabali-taan niyang nagkasakit ito. ¹³ Ikinatuwa ito ni Ezekias, at ipinakita sa mga sugo ang kanyang kabang-yaman - ang pilak, ang ginto, ang mabangong rekado at pabangong-langis, ang kanyang mga sandata at lahat ng laman ng kanyang mga bodega. Walang bagay sa palasyo o sa kaharian niya na hindi ipinakita ni Ezekias sa kanila.

¹⁴ At pinuntahan ng propetang si Isaias si Ezekias, at nagtanong: "Ano'ng sabi ng mga taong iyon at saan sila galing?" Sumagot ang hari: "Galing sila sa isang malayong lupain, sa Babilonia." ¹⁵ Sinabi ni Isaias: "At ano ang nakita nila sa iyong bahay?" Sumagot ang hari: "Nakita nila ang lahat ng nasa bahay ko; walang nasa kabang-yaman na hindi ko ipinakita sa kanila."

¹⁶ Kaya sinabi ni Isaias kay Ezekias: "Pa-

kinggan mo ang salitang ito ni Yawe: ¹⁷ Darating ang araw na lahat ng nasa bahay mo at lahat ng tinipon ng iyong mga ninuno hanggang sa araw na ito ay hahakutin sa Babilonia; walang matitira, sabi ni Yawe. ¹⁸ At kukunin ang ilan sa iyong mga anak na lalaki na sarili mong dugo at laman para maging mga eunuko sa palasyo ng hari ng Babilonia.” ¹⁹ Sumagot si Ezekias kay Isaias: “Maganda ang sinabi ni Yawe,” sapagkat naisip niya: “Ayos lang, basta panatag at ligtas ako sa buhay ko.”

²⁰ Ang iba pang tungkol kay Ezekias at ang lahat tungkol sa kanyang kagitingan, kung paano niya itinayo ang malaking tangke ng tubig at kung paano ito nagbigay ng tubig sa lunsod ay nasa *Mga Pangyayari sa mga Hari ng Juda*. ²¹ Nang mahimlay si Ezekias sa piling ng kanyang mga ninuno, si Manases na kanyang anak ang naghari ng kahalili niya.

Manases, hari ng Juda

21 • ¹ Labindalawang taon si Manases nang maging hari at limampu't limang taon siyang naghari sa Jerusalem. Hefziba ang pangalan ng kanyang ina.

² Ginawa niya ang masama sa paningin ni Yawe at tinularan ang kasuklam-suklam na mga kaugalian ng mga bansang pinalayas ni Yawe sa lupain para ibigay iyon sa mga Israelita. ³ Itinayo niyang muli ang mga altar sa burol na winasak ng kanyang amang si Ezekias, at nagtayo pa siya ng mga altar para sa Baal. Gumawa siya ng sagradong posteng gaya ng ipinagawa ni Ahab na hari ng Israel. Lumuhod siya sa harap ng lahat ng bituin sa langit at sinamba ang mga iyon. ⁴ Nagtayo siya ng mga altar sa patyo ng Bahay ni Yawe na siyang tinukoy ni Yawe sa pagsasabing: “Sa Jerusalem ko patitirahin ang aking Pangalan.”

⁵ Nagtayo siya ng mga altar para sa mga bituin sa langit sa dalawang patyo sa Bahay ni Yawe. ⁶ Sinunog niya bilang handog ang kanyang anak na lalaki. Ginamit niya ang panghuhula at mahika, at nagtalaga ng mga manghuhula at salamangkero. Marami siyang ginawang masama sa paningin ni Yawe, na ikinagalit nito.

• **21.1** Patuloy ang malungkot na karanasan ng bayan ng Diyos. Pagkatapos ni Ezekias at ng kanyang mga reporma, kabaligtaran naman ang naging saloobin ng kanyang anak na si Manases. Isa siyang haring walang pananampalataya na bukod sa lantarang pagtataguyod sa pagsamba sa mga diyus-diyusan ay pinag-uusig pa ang mga tapat kay Yawe gaya ng ginawa ni Izebel sa Israel isang dantaon na ang nakalilipas. Sa tulong ng kanyang gobyernong di-makadiyos at puno ng mga krimen, nagtagumpay si Manases na sirain ang

⁷ At nagtayo pa siya ng sagradong posteng Asera sa Bahay ni Yawe gayong sinabi ni Yawe kay David at sa anak nitong si Solomon:

⁸ “Sa Bahay na ito ko ilalagay ang aking Pangalan magpasawalang-hanggan sapagkat pinili ko ang Jerusalem mula sa lahat ng tribu ng Israel. Hindi ko na pagagalain pa ang Israel na malayo sa lupaing bigay ko sa kanilang mga ninuno, kung sisikapin nilang tuparin ang buong batas na bigay sa kanila ng aking lingkod na si Moises.”

⁹ Ngunit hindi sila nakinig. Iniligaw sila ni Manases, at mas masahol pa ang ginawa nila kaysa mga bansang pinaalis ni Yawe sa harap ng mga Israelita. ¹⁰ Kaya nagsalita si Yawe sa pamamagitan ng kanyang mga lingkod na propeta at sinabi:

¹¹ “Pinag-ibayo ni Manases na hari ng Juda ang mga kasuklam-suklam na gawain, at mas masahol pa ang ginawa niya kaysa mga Amorreo noon. Pinapagkasala niya ang sambayanan ng Juda sa pamamagitan ng kanyang mga diyus-diyusan.

¹² Kaya dadalhan ko ang Jerusalem at Juda ng isang napakalaking kapahamakan na mapahugong sa mga tainga ng sinumang makarinig nito. Sasapitin ng Jerusalem at ng mga hari nito ang kapalaran ng Samaria at ng sambayanan ni Ahab. ¹³ Pupunasin ko ang Jerusalem tulad ng pagpupunas sa pinggang nililinis na itinataob pagkatapos. ¹⁴ Palalaysin ko ang nalalabi pa sa aking bayan at ibibigay sila sa kamay ng kanilang mga kaaway para biktimahin at samsaman. ¹⁵ Sapagkat ginawa nila ang masama sa aking paningin at ginalit ako mula sa araw na lumabas mula sa Ehipto ang kanilang mga ninuno hanggang ngayon.”

¹⁶ Nagpadanak din ng dugo ng mga walang-sala si Manases at napuno nito ang Jerusalem sa magkabilang-dulo. Bukod pa rito'y pinapagkasala niya ang Juda, kaya ginawa nila ang masama sa paningin ni Yawe. ¹⁷ Ang iba pang tungkol kay Manases, ang lahat niyang ginawa at lahat niyang kasalanan ay nasa *Mga Pangyayari sa Mga Hari ng Juda*.

¹⁸ Nahimlay si Manases sa piling ng kanyang

pag-asang iniatang ng mga reporma ni Ezekias sa mga inapo ni David.

Mas masahol pa ang ginawa nila kaysa mga bansa. Mas madaling nalilihis ng landas ang mananampalatayang hindi nananatiling tapat kaysa isa nang masama.

Apatnapu't limang taon ng pagtahimik o pagtatago ng mga tapat at mga propeta ang kanyang paghahari. Labis-labis ang pagtataksil sa Tipan ni Yawe kayat pagkamatay ni Manases, siya ang pinapanagot ng mga propeta sa pagbagsak ng Jerusalem.

mga ninuno, at inilibing sa hardin ng kanyang bahay, na halamanan ng Uza. At si Amon na kanyang anak ang nagharing kahalili niya.

¹⁹Dalawampu't dalawang taon si Amon nang magsimulang maghari, at dalawang taon siyang naghari sa Jerusalem. Ang pangalan ng kanyang ina ay Mesulemet na anak ni Harus, mula sa lunsod ng Yotba. ²⁰Ginawa niya ang masama sa paningin ni Yawe, tulad ng kanyang amang si Manases. ²¹Ganap niyang sinundan ang mga yapak ng kanyang ama - pinaglingkuran niya ang mga diyus-diyusang pinaglingkuran ng kanyang ama at niyukuan niya ang mga iyon. ²²Iniwan niya si Yaweng Diyos ng kanyang mga ninuno, at hindi tinahak ang landas ni Yawe.

²³Nagsabwatan ang mga opisyal ni Amon laban sa kanya, at pinatay siya ng mga ito sa kanyang bahay. ²⁴Ngunit pinatay naman ng mga mamamayan ang lahat ng nagpakana laban sa hari, at si Yosias na kanyang anak ang iniluklok nilang haring kahalili niya.

²⁵Ang iba pang tungkol kay Amon at lahat niyang ginawa ay nasa *Mga Pangyayari sa Mga Hari ng Juda*. ²⁶Inilibing siya sa kanyang puntod sa halamanan ng Uza. At si Yosias na kanyang anak ang nagharing kahalili niya.

Nadiskubre ang Aklat ng Batas

22 ¹Walong taon si Yosias nang magsimulang maghari at tatlumpu't isang taon siyang naghari sa Jerusalem. Ang kanyang ina ay si Yedidang anak ni Asias ng Boskat. ²Ginawa niya ang tama sa paningin ni Yawe, at sinundan ang mga yapak ng kanyang amang si David, na hindi lumihis sa kanan man o sa kaliwa.

³Sa ikalabingwalong taon ng kanyang paghahari, sinugo ni Haring Yosias sa

Bahay ni Yawe ang kanyang sekretaryong si Safan na anak ni Asalia na anak naman ni Mesulam, at sinabi: ⁴“Puntahan mo ang punong-paring si Helkias at ibigay sa kanya ang perang inialay ng mga tao sa Bahay ni Yawe, na nilikom ng mga bantay-pinto. ⁵At kapag napag-isa na ang mga iyon ay ipagkatiwala naman sa mga namamahala sa Bahay ni Yawe. Babayaran nila sa perang ito ang mga nagkukumpuni sa Bahay. ⁶Bayaran ang mga karpintero, mga tagapagtayo at mga kantero. At pabilhin din sila ng mga kahoy at mga batong kailangan sa pagpapaayos ng Bahay. ⁷Ngunit huwag silang hihingan ng kuwenta ng gastos sapagkat matatapat silang tao.”

⁸Sinabi noon ng punong-paring si Helkias sa sekretaryong si Safan: “Natagpuan ko ang Aklat ng Batas sa Bahay ni Yawe.” Ibinigay niya iyon kay Safan, at binasa naman nito iyon. ⁹Nagpunta si Safan sa hari at sinabi: “Nalikom na namin ang pera sa Bahay at naipagkatiwala na sa mga namamahala sa Bahay para maipaayos ito.” At idinugtong niya: “May ibinigay na libro sa akin ang paring si Helkias.”

¹⁰At binasa ni Safan ang aklat sa harap ng hari. ¹¹Nang marinig ng hari ang nilalaman ng aklat, winarak niya ang kanyang damit, ¹²at iniutos kina Helkias, Ahikam na anak ni Safan, Akbor na anak ni Mikayas at sa sekretaryong si Safan at sa ministro niyang si Asaias: ¹³“Sige, ita-

• **22.1** *Sinundan ni Yosias ang mga yapak ng kanyang amang si David.* Sa mga huling araw ng kaharian ng Juda, isang haring “tulad ni David” ang magtatalaga ng kanyang sarili sa pagpapanibagong-sigla sa pananampalataya at pakikipagtipan ni Yawe at sa muling pananakop sa lupain ng mga ninuno.

Pagkamatay ng mga haring umusig sa kanila, dahan-dahang nagigising ang mga tapat. Sa taong 622 bago dumating si Kristo, niyanig ang kaharian ng disinasadyang pagkadiskubre sa “Batas”.

Natagpuan ko ang Aklat ng Batas sa Bahay ni Yawe. Sa panahon ng mga naunang kaharian, nalimutan na o itinago ang mga sagradong aklat. Sigurdong ang nadiskubre ay ang importanteng bahagi ng Genesis, Exodo at Deuteronomio. Ang huling aklat na

ito ay dala ng mga Levita at mga paring dumating mula sa hilaga nang bumagsak ang Samaria. Binibigyang-diin nito ang katapatan sa Tipan ni Yawe, inihahayag nang walang pag-aatubili na buhay o kamatayan ito para sa bayan ng Diyos.

Mapapansin ang bigat ng banal na salita. Mula noo'y pag-uukulang-pansin ni Yosias (na dalawampu't anim na taon lamang) nang higit sa lahat ang paghubog ng kanyang buhay at ng kanyang bayan ayon sa mga hinihingi ng Batas. Maliwanag para sa kanya na ang proteksyon lamang ni Yawe ang tanging makapagligtas sa kanyang bayan sa harap ng malalaking bansa. Binibigyang-idea tayo ng paglalarawan sa lahat ng dapat wasakin tungkol sa alon ng paganismo na lumunod sa lahat sa panahon ni Manases.

nong ninyo kay Yawe kung ano ang ibig sabihin ng nilalaman ng librong ito na natagpuan mo. Tanungin ninyo siya para sa akin, para sa bayan at sa buong Juda. Hindi pinakinggan ng ating mga ninuno ang sinasabi sa aklat na ito, ni ang mga ordinansa, kaya nag-aapoy ang galit ni Yawe laban sa atin.”

¹⁴Kinonsulta ng paring si Helkias at nina Ahikam, Akbor, Safan at Asaias ang propetang si Hulda na maybahay ni Salum na anak ni Tikba na anak naman ni Harhas, na tagapag-ingat ng mga damit. Sa bagong lunsod sa Jerusalem siya nakatira.

¹⁵Sumagot si Hulda: “Sabihin ninyo sa taong nagsugo sa inyo sa akin na ¹⁶ito ang sinasabi ni Yawe: Dadalhan ko ng kapahamakan ang lugar na ito at ang mga tagarito ayon sa lahat ng salita sa librong binasa ng hari ng Juda, ¹⁷sapagkat iniwan nila ako at nagsunog sila ng insenso sa karangalan ng ibang mga diyos. Napopoot ako sa lugar na ito dahil sa lahat nilang ginawa, at di maapula ang apoy ng aking poot.

¹⁸Sabihin ninyo ang sagot na ito sa hari ng Juda na nagsugo sa inyo para sumangguni kay Yawe. Ito ang sinasabi ni Yaweng Diyos ng Israel: Narinig mo ang mga salitang iyon. Ngunit hindi aabot sa iyo ang mga babala ng librong ito ¹⁹dahil naantig ang iyong puso at nagsisi ka sa harap ni Yawe nang marinig mo ang sinabi ko laban sa lugar na ito at sa mga tagarito na magiging paksa ng pagtataka at sumpa. Winarak mo ang iyong damit at umiyak sa harap ko, at dininig kita, sabi ni Yawe. ²⁰Kayat makakapiling mo ang iyong mga ninuno; mamamatay ka at ililibing na mapayapa. At hindi makikita ng iyong mga mata ang alinman sa mga kapahamakang ipadadala ko sa lugar na ito.”

Repormang panrelihiyon ni Yosias

23 ¹Tinawag ng hari sa kanyang tabi ang lahat ng matatanda sa Juda at Jerusalem. ²At umakyat siya sa Bahay ni Yawe, kasunod ang mga sambayanan ng Juda at Jerusalem. Sumama sa kanya ang mga pari at ang mga propeta, at ang buong bayan, mula sa pinakabata hanggang sa pinakamatanda. Nang nagkakatipon na ang lahat, binasa ng hari ang Aklat ng Batas na natagpuan sa Bahay ni Yawe.

³Tumayo ang hari sa tabi ng haligi; pinagtibay niya ang tipan sa harap ni Yawe sa pangangakong susunod sa kanya, buong puso at buong espiritung susundin ang mga utos, pasya at kaugalian ni Yawe, at tutuparin ang tipan ayon sa nasusulat sa Aklat.

Kasama niyang pinanumpaang buong bayan ang tipan.

⁴At iniutos ng hari sa punong-paring si Helkias at sa iba pang mga paring mababa ang ranggo, at sa lahat ng bantay-pinto na ilabas ang lahat ng bagay na ipinagawa para sa Baal, Asera at sa mga bituin sa langit. Ipinasunog ng hari ang mga iyon sa labas ng Jerusalem, sa tiwangwang na lupain ng Kidron, at ipinadala ang abo sa Betel.

⁵Pinalayas ni Yosias ang mga pagang-paring hinirang ng mga hari ng Juda na nag-alay ng mga handog sa mga altar sa burol sa iba't ibang lunsod ng Juda at sa mga karatig ng Jerusalem, ang mga nag-alay ng insenso sa Baal, sa araw, sa buwan, sa mga bituin at sa buong kalangitan. ⁶Inilabas sa Jerusalem ang Sagra-dong Posteng nasa Bahay ni Yawe, dinala sa batis ng Kidron at doon sinunog, at itinapon ang abo sa libingang-bayan.

⁷Ipinagiba ng hari ang bahay ng mga baklang nagbibili ng sarili (tulad ng ginagawa sa kulto ng Asera). Nasa loob ito ng mga patyo ng Bahay ni Yawe, at sa bahay ding ito naghahabi ng belo ang mga bae para sa Asera.

⁸Pagkatapos nito, pinapunta niya sa Jerusalem ang lahat ng paring nasa mga lunsod ng Juda, at winasak niya ang lahat ng altar sa burol na pinag-alayan nila ng handog mula Berseba sa timog hanggang Geba sa hilaga. Winasak niya ang Altar ng mga Pintuan na nasa bungad ng Pintuan ni Josue na gobernador ng lunsod. Nasa gawing kaliwa ito ng pintuang pasukan ng lunsod.

⁹Ang mga pari namang naglingkod sa mga altar sa burol ay hindi na nakapag-

alay ng handog sa Bahay ni Yawe sa Jerusalem. Kumain sila ng tinapay na walang lebadura kasama ng iba pang mga pari.

¹⁰Ipinagiba ng hari ang lugar na tinawag na Topet sa lambak ng Ben-Hinom upang wala nang makapagsunog ng kanilang anak na lalaki at babae ayon sa ritwal ni Molek. ¹¹Inalis niya sa pasukan ng Bahay ni Yawe ang mga kabayong itinalaga ng mga hari ng Juda sa araw; nasa bulwagan ang mga ito, malapit sa bahay ni Natanmelek na isang opisyal sa palasyo. At sinunog ang mga karwaheng inihandog sa araw. ¹²May mga altar na ipinatayo ng mga hari ng Juda sa bubungan ng palasyo ni Ahaz. Mayroon ding mga altar na ginawa ni Manases sa dalawang patyo sa Bahay ni Yawe. Ipinawasak na lahat ni Yosias ang mga ito hanggang maging pulbos at ipinatapon sa batis ng Kidron.

¹³Giniba ng hari ang mga altar sa burol na nakaharap sa Jerusalem, sa timog ng Bundok ng Mga Olibo. Itinayo ang mga ito ni Solomong hari ng Israel para kay Astarteng diyos ng mga Sidonio; kay Kemos na diyos ng Moab; at kay Milkom na diyos ng mga Amonita. ¹⁴Dinurog ng hari ang mga sagradong bato, pinutol ang mga sagradong poste, at tinambakan ng mga buto ng tao ang mga lugar na ito para gawing di-malinis.

• ¹⁵Naroon din ang santuwaryo ng Betel na kinaroroonan ng altar na itinayo ni Yeroboam na hari ng Israel; ang pagsambang ito ang naging pagkakasala ng Israel. Winasak ng hari ang santuwaryo at ang altar; sinunog niya at dinurog ang santuwaryo at sinunog din ang sagradong poste. ¹⁶Sa paglinga ni Yosias, nakakita siya ng mga nitso sa bundok; ipinahukay niya ang mga buto at ipinasunog ang mga iyon sa altar para lapastanganin ito. Kaya natupad ang salita ni Yawe na ipinahayag ng tao ng Diyos habang nakatayo si Yeroboam sa tabi ng altar sa isang piyesta. Napansin ni Yosias ang libingan ng taong ito ng Diyos, ¹⁷at sinabi niya: “Anong bantayog ang nakikita kong iyon?” Sinabi sa kanya ng mga tagalunsod: “Iyon ang libingan ng tao ng Diyos na dumating galing Juda para

• **23.15** Sinasamantala ni Yosias ang pagkabulok ng imperyo ng Asiria. Katatapos pa lamang niyang sakupin ang isang bahagi ng lupain ng Israel sa hilaga na sandantaon nang probinsya ng Asiria. Doon ma’y wawasakin din niya ang lahat ng santuwaryo; diyus-diyusan at mga kaugaliang labag sa mga hinihingi ni Yawe.

Ilang taong naniwala ang mga propeta na hindi na magkakatotoo ang malimit na pagbabanta ni Yawe na

ipahayag ang ginawa mo ngayon sa altar ng Betel.” ¹⁸Iniutos ng hari: “Bayaan ninyong manahimik ang kanyang mga buto.” At hindi nga ginalaw ang kanyang mga buto, kasama ang mga buto ng propetang taga-Samaria.

¹⁹Inalis din ni Yosias ang lahat ng templo sa burol sa mga lunsod ng Samaria. Ikinagalit nga ni Yawe ang mga itinayong iyon ng mga hari ng Israel. At ginawa ng hari sa mga iyon ang ginawa niya sa templo ng Betel.

²⁰Pinatay niya sa mga altar ang lahat ng pari ng mga altar sa burol na natagpuan doon, at nagsunog siya ng mga buto ng tao sa mga altar. At saka siya nagbalik sa Jerusalem.

²¹Iniutos ito ng hari sa buong bayan: “Ipagdiwang ang Paskuwa sa karangalan ni Yaweng inyong Diyos, ayon sa nasusulat sa Aklat na ito ng Tipan.”

²²Wala pang Paskuwang naipagdiriwang na tulad nito mula sa panahon ng Mga Hukom na namahala sa Israel, o noong panahon ng mga hari ng Israel at ng Juda. ²³Ipinagdiwang ang Paskuwa sa Jerusalem sa ikalabingwalong taon ni Haring Yosias.

²⁴Sinunod ni Yosias ang lahat ng sinasabi ng Batas na nasusulat sa aklat na natagpuan ng paring si Helkias sa Bahay ni Yawe. Inilipit niya ang mga espiritista at mga manghuhula, ang maliliit na diyos ng sambahayan at maruruming diyus-diyusan, at lahat ng kasuklam-suklam na bagay na nakita sa lupain ng Juda at Jerusalem.

²⁵Hindi pa kailanman nagkaroon ng haring tulad niya, na nagbalik kay Yawe nang buo niyang puso, buong kaluluwa at buong lakas, at sumunod sa lahat ng Batas ni Moises; at hindi na rin nakakita pa ng isang haring tulad niya.

²⁶Sa kabila nito’y hindi pa rin nilayuan ni Yawe ang lagablab ng kanyang poot. Nag-apoy ito laban sa Juda dahil sa mga pinakanakaïnin na gawa ni Manases. ²⁷Kaya sinabi ni Yawe: “Ilalayo ko rin sa aking harap ang Juda, kung paano kong inilayo ang Israel; hindi ko na isasaalang-alang ang Jerusalem na lunsod na aking pinili ni ang Bahay na sinabi kong ‘Dito nananahan ang aking Pangalan’.”

• ²⁸Ang iba pang tungkol kay Yosias at ang lahat ng kanyang ginawa ay nasa *Mga Pang-*

naghahayag ng ganap na pagkawasak ng Israel. May nakita pa nga sila sa ginagawang pagbawi na balita ng maliligayang araw kung kailan muling pag-iisahin ng Mesiyas ang Juda at Israel bilang iisang bayang may iisang tipan (Jer 31:31).

• 28. Namatay si Yosias na haring repormador na biktima ng isang pagkakamaling pampulitika. Ilang

yayari sa *Mga Hari ng Juda*.²⁹ Nang panahong iyon, tumawid sa Ilog Eufrates si Paraong Neko ng Ehipto para makianib sa hari ng Asur. Lumabas si Haring Yosias para makipagharap dito ngunit pinatay siya ni Neko sa Megiddo nang makita siya nito.³⁰ At mula sa Megiddo ay dinala sa Jerusalem ng mga alipin ni Yosias ang kanyang bangkay na sakay sa isang karwahe, at inilibing siya sa kanyang libingan. At kinuha ng mga mamamayan si Yoacaz na anak ni Yosias, pinahiran ng langis at ginawa itong hari na kahalili ng kanyang ama.

Mga anak ni Yosias

³¹ Dalawampu't tatlong taon si Yoacaz nang magsimulang maghari, at tatlong buwan siyang naghari sa Jerusalem. Si Hamital na anak ni Jeremias ng Libna ang kanyang ina. ³² Ginawa niya ang masama sa paningin ni Yawe, tulad ng kanyang mga ninuno. ³³ Ikinadena ni Paraong Neko si Yoacaz sa Ribla, sa lupain ng Hamat, sapagkat ayaw niya itong maghari sa Jerusalem. At pinagbuwis niya ang lupain ng sandaang baretang pilak at sampu ng ginto. ³⁴ At inilagay niyang hari si Eliakim na anak ni Yosias bilang kahalili ng kanyang ama, at pinalitan ng Yoakim ang pangalan nito. Ngunit isinama niya si Yoacaz at dinala sa Ehipto, at doon ito namatay.

³⁵ Ibinigay ni Yoakim ang pilak at ginto kay Paraon. At para mabayaran ang buwis na iyon na itinakda nito sa kanya, pinatawan niya buwis ang buong lupain. Kailangang magbayad ng kanyang kota ang bawat isa batay sa kanyang ari-arian. Kaya siningil ni Yoakim sa buong bayan ang ginto at pilak na ibibigay kay Paraon.

³⁶ Dalawampu't limang taon si Yoakim nang magsimulang maghari at labing-isang taon siyang naghari sa Jerusalem. Si Zobidang anak ni Pedayas ng Ruma ang kanyang ina. ³⁷ Ginawa niya ang masama sa paningin ni Yawe tulad ng kanyang mga ninuno.

dantaon nang naiipit ang Israel ng Ehipto at Asiria o Asur. Ang Asiria ang pinakabrutal at pinakamalupit na bansa noon. Nang simulang wasakin ng Babilonia sa mga taong iyon ang kapangyarihan ng Asiria, nabahala ang Paraon sa paglakas ng bagong "malaking kapangyarihang" ito. Kaya gusto niyang tulungan ang Asiria na nanghihina na at kalimutan na ang matagal na nilang paglalaban.

Hindi ito pinayagan ni Yosias: inaasam ng kamalayang Judio ang pagkawasak ng "malupit na bansa" (tingnan ang mga propesiya ni Nahum). Paano mapahihintulutan ng Diyos ang pagkamatay ni Yosias na haring banal at repormador? Malaking eskandalo ito sa kamalayang Judio kaya minabuti ng sumulat ng librong ito na tumahimik na lamang. Pagkaraan ng mahabampanahon, sisikaping ipaliwanag ang malungkot na

Pananakop ni Nabucodonosor

24 ¹ Nang panahong iyon, sinalakay ni Nabucodonosor na hari ng Babilonia ang lupain. Tatlong taong napailalim sa kanya si Yoakim at saka naghimagsik.

² Nagpadala si Yawe ng mga pangkat ng mga Kaldeo, Arameo, Moabita at Amonita laban kay Yoakim. Sinalakay nila ang lupain ng Juda at winasak ito ayon sa salita ni Yawe na ipinahayag sa pamamagitan ng kanyang mga lingkod na propeta.

³ Nangyari ang lahat ng ito nang dahil lamang sa utos ni Yawe. Nilooob niyang palayasin sa kanyang harapan ang bayan ng Juda dahil sa mga kasalanan ni Manases at sa lahat ng ginawa nito, ⁴ at dahil sa dugo ng mga walang-sala na pinadanak nito at pumuno sa buong Jerusalem. Dahil sa lahat ng ito kaya ayaw magpatawad ni Yawe.

⁵ Ang iba pang tungkol kay Yoakim at sa lahat niyang ginawa ay nasa *Mga Pangyayari sa Mga Hari ng Juda*. ⁶ Nahimlay si Yoakim sa piling ng mga ninuno. At si Yoakin na kanyang anak ang nagharing kahalili niya.

⁷ Hindi na muling umalis sa sariling lupain ang hari ng Ehipto sapagkat nasakop na ng hari ng Babilonia ang lahat niyang lupain mula sa batis ng Ehipto hanggang Ilog Eufrates.

Unang pagkatapon

⁸ Labingwalong taon si Yoakin nang humalili siya sa kanyang ama, at tatlong buwan siyang naghari sa Jerusalem. Si Nehustang anak ni Elnatan ng Jerusalem ang kanyang ina. ⁹ Ginawa niya ang masama sa paningin ni Yawe, tulad ng kanyang ama.

¹⁰ Dumating nang panahong iyon ang mga opisyal ni Nabucodonosor na hari ng

wakas ni Yosias sa pamamagitan ng isang pagkakamaling nagawa niya (2 Kro 35:21). Medyo binibigyang-inspirasyon din ng kanyang pagkamatay ang dakilang propesiya ni Zacarias (12:10) at ang pangalan ng Megiddo na naging sagisag na ng isang sumpa sa Biblia (Pag 16:16).

• **24.8** *Nagaganap sa dalawang yugto ang pagkawasak sa kaharian ng Juda:*

– 598 bago kay Kristo. Kamamatay pa lamang ni Yoakim. Sa siyudad na nakukubkob, sumuko ang kanyang anak na si Yoakin. Unang pagkatapon sa Babilonia ng mga elite ng lupain. Pinilit ng mga Kaldeo (ang mga taga-Babilonia) si Sedekias na maging hari.

– 587. Naghimagsik si Sedekias laban sa mga

Babilonia para salakayin ang Jerusalem at pinaligiran ng mga ito ang lunsod.¹¹ Dumating naman si Nabucodonosor nang kinukubkob na ng kanyang mga taohan ang siyudad.

¹² Sumuko si Yoaking hari ng Juda, kasama ang kanyang ina, ang kanyang mga alipin, mga pinuno at mga opisyal ng palasyo. Ikawalong taon noon ng paghahari ni Nabucodonosor. Ibinilanggo siya ni Nabucodonosor¹³ at kinuha ang mga kahaman sa Bahay ni Yawe at sa bahay ng hari. Sinira rin niya ang lahat ng bagay na yari sa ginto na ginawa ni Solomong hari ng Israel sa santuwaryo ni Yawe. Kaya natupad ang salita ni Yawe.

¹⁴ Ipinadeport ni Nabucodonosor ang lahat ng mga pinuno at mga kilalang tao, ang mga panday at mga manggagawa, lahat ng lalaking magigiting at mandirigma. Sampung libong lahat ang ipinadeport sa Babilonia. Ang mga karaniwang tao lamang ang naiwan.¹⁵ Dinala ring bihag ni Nabucodonosor si Yoakin, ang ina nito at mga asawa, ang mga opisyal sa palasyo at ang mga kilalang tao ng lupain.

¹⁶ Kaya ipinadeport sa Babilonia ng hari ng Babilonia ang lahat ng pitong libong mahahalagang tao, sanlibong panday at manggagawa at lahat ng magigiting na mandirigma.

¹⁷ Ginawa niyang hari ng Jerusalem si Matanias na tiyo ni Yoakin bilang kahalili ni Yoakin, at ginawang Sedekias ang pangalan nito.

¹⁸ Dalawampu't isang taon si Sedekias

nang maghari at labing-isang taon siyang naghari sa Jerusalem. Si Hamutal na anak ni Jeremias ng Libna ang kanyang ina.¹⁹ Ginawa niya ang masama sa pangingin ni Yawe, tulad din ng ginawa ni Yoakin.²⁰ Kaya bumagsak ang galit ni Yawe sa Jerusalem at Juda, hanggang palayasin niya ang mga ito sa kanyang harapan.

Sinakop at winasak ng mga Kaldeo ang Jerusalem

25 ¹ Sa ikasiyam na taon ng paghahari ni Sedekias, sa ikasampung araw ng ikasampung buwan, dumating sa Jerusalem si Nabucodonosor na hari ng Babilonia, kasama ang buo niyang hukbo. Nagkampo sila sa labas ng lunsod at nagtayo ng pangkubkob sa paligid nito.² Kinubkob ang lunsod hanggang sa ika-labing-isang taon ni Sedekias.

³ Sa ikasiyam na araw ng ikapat na buwan, tumindi ang taggutom sa lunsod, at walang tinapay na makain ang mga mamamayan.⁴ Kayat nang mabutas ang pader ng lunsod, nagsitakas sa dilim ng gabi ang buong hukbo ng Juda sa pintuang nasa pagitan ng dalawang pader na malapit sa hardin ng hari, samantalang nakapaligid pa sa lunsod ang mga Kaldeo at tumakas sila pa-Araba.

⁵ Hinabol ng mga Kaldeo si Haring Sedekias at naabutan siya sa kapatagan ng Jerico. Kayat napahiwalay sa kanya at nagkawatak-watak ang buo niyang hukbo.

⁶ Nabihag ng mga Kaldeo ang hari at

Kaldeo. Dumating naman ang mga ito para wasakin ang Jerusalem pati na ang Templo nito. Ikalawang pagkatapon sa Babilonia.

Sinasabi ng Biblia na hindi sana nangyari ang pagkawasak na ito pati na ang nangyari sa Samaria, dahil matapat ang Diyos sa kanyang pakikipagtipan, kung hindi naipon nang naipon ang mga pagkakasala at mga paghihimagsik. Hanggang sa pinakahuling sandali, maililigtas pa sana ang lahat kung nakinig lamang si Haring Sedekias sa mga babala ni Propeta Jeremias (Jer 38).

Subalit salungat sa anumang inaasahan ninuman, muling isisilang ang bansang Judio mula sa mga abo

nito, animnapung taon pagkawasak nito. Ipinapakita sa atin ng kasaysayan ang mga malalaking imperyong mga Heteo, Asirio at Kaldeo; ganap na naglaho ang mga ito. Tanging mga estatwa na lamang nila ang makikita sa mga museo, at saka lamang nahukay ang kanilang mga talaan pagkaraan ng tatlumpung dantaon ng ganap na pagkalimot. Subalit babalik sa kanilang lupain ang bayan ng Juda. Matapos dalisayin ng pagsubok at pasiglahin ng mga propeta, magbabalik sila sa paghanap ng isang Bagong Pakikipagtipang mas tapat at mas panloob sa kanilang Diyos. Babalik sila mula sa pagkatapon sa paggabay ni Zorobabel na inapo ni Haring Yoakin at ninuno ni Jesus.

dinala siya sa Ribla sa lupain ng Hamat at doon siya hinatulan ng hari ng Babilonia. ⁷Sa harap niya, pinatay ng hari ng Babilonia ang kanyang mga anak na lalaki. Pagkatapos ay dinukit nito ang kanyang mga mata, ikinadena sa dalawang tanikalang tanso at dinala sa Babilonia.

⁸Sa ikapitong araw ng ikalimang buwan ng ikalabinsiyam na taon ni Nabucodonosor na hari ng Babilonia, pinasok ni Nabuzaradang pinuno ng mga bantay at opisyal ng hari ng Babilonia ang Jerusalem. ⁹Sinunog nito ang Bahay ni Yawe at ang palasyo ng hari, at lahat ng mahalagang bahay sa Jerusalem. ¹⁰Giniba ng hukbong Kaldeo sa pamumuno ng pinuno ng mga bantay ang lahat ng pader na nakapaligid sa Jerusalem.

¹¹Binihag at dinala ni Nabuzaradang pinuno ng mga bantay ang labi ng mga taumbayang nanatili sa lunsod, ang mga sumapi sa hari ng Babilonia at ang nalalabi pa sa mga manggagawa. ¹²Ngunit iniwan niya ang mga hamak at karaniwang tao para magtrabaho sa mga ubasan at magbungkal ng lupa.

¹³Sinira ng mga Kaldeo ang mga haliging tanso, ang mga patungan at ang Dagat na tanso sa Bahay ni Yawe, at dinala sa Babilonia ang lahat ng tanso.

Ikalawang pagkatapon

¹⁴Tinangay rin nila ang mga kaldero, pala, panggupit ng mitsa, mga kutsara at lahat ng bagay na tanso na ginagamit sa altar. ¹⁵Kinuha naman ng pinuno ng mga bantay ang mga insensaryo, mga plangganang gamit sa pagwiwisik at lahat ng yari sa ginto o pilak. ¹⁶Ang dalawang haligi, ang Dagat at ang mga patungang ipinagawa ni Haring Solomon para sa Bahay ni Yawe – di matimbang sa bigat ang lahat ng tansong ito!

¹⁷May taas na dalawampu't pitong talampakan ang bawat haligi. Nasa ibabaw ng bawat isa ang pinakatuktok na tanso na apat na talampakan ang taas at napaliligiran ng isang lambat ng mga palamuting prutas na tanso.

¹⁸Dinala ring bihag ng pinuno ng mga bantay ang punong-paring si Serayas, at ang pumapangalawa ritong si Sofonias, pati ang tatlong bantay-pinto.

¹⁹Kinuha rin niya sa mga nasa lunsod ang isang opisyal na pinuno ng hukbo, at limang tagapayo ng hari na nakita sa lunsod, pati ang kalihim ng pinuno na namamahala sa pagpapalista sa mga sundalo, at animnapu sa mga tauhan nito na natagpuan sa lunsod. ²⁰Kinuhang lahat ito ni Nabuzaradang at dinala sa hari ng Babilonia sa Ribla. ²¹Ipinapatay sila ng hari ng Babilonia doon sa Ribla sa lupain ng Hamat. Kaya itinapon ang Juda, malayo sa sariling lupain.

Gedalias, gobernador ng Juda

²²Sa mga nanatili sa bayan ng Juda na iniwan ni Nabucodonosor na hari ng Babilonia, itinalaga niyang gobernador si Gedalias na anak ni Ahikam na anak naman ni Safan. ²³Nang mabalitaan ng mga pinuno ng hukbo at ng kanilang mga tauhan na si Gedalias ang hinirang ng hari ng Babilonia bilang gobernador, pinuntahan nila si Gedalias sa Mizpa. Sila ay sina Ismael na anak

KAHARIAN NINA
DAVID AT SOLOMON

ni Netanias, Yohanan na anak ni Karea, si Serayas na anak ni Tanhumet na Netofita, si Yazanias na anak ng Maakati, at ang mga tauhan ng mga ito. ²⁴Nanumpa si Gedalias at sinabi sa kanila at sa kanilang mga tauhan: “Huwag kayong matakot na pasakop sa mga Kaldeo. Manatili kayo sa lupain at paglingkuran ang hari ng Babilonia, at magiging mabuti ang lahat para sa inyo.”

²⁵Ngunit sa ikapitong buwan, si Ismael na anak ni Netanias na anak ni Elisama, na kamag-anak ng hari, ay dumating kasama ang sampu niyang tauhan, at pinatay si Gedalias pati ang mga Judio at mga Kaldeong kasama nito sa Mizpa. ²⁶Kaya nagsitakas pa-Ehipto ang buong bayan, mula sa pinakaaba hanggang sa pinaka-

dakila, kasama ang mga pinuno ng hukbo, dahil sa takot sa mga Kaldeo.

²⁷Sa ikatatlumpu't pitong taon ng pagka-deport kay Yoaking hari ng Juda, nagsimulang maghari si Evil-Merodak na hari ng Babilonia, at nang taon ding iyon sa ikadalawampu't pitong araw ng ikalabindalawang buwan, nahabag siya kay Yoakin at pinalaya ito mula sa pagkabilanggo. ²⁸Mabait siyang kinausap nito at pina-kitunguhan nang mas mabuti kaysa iba pang mga haring kasama nito sa Babilonia.

²⁹Hinubad ni Yoakin ang damit ng bilanggo, at kumain siyang kasalo ang hari sa nalalabi pa niyang buhay.

³⁰Araw-araw siyang sinusustentuhan ng hari ng Babilonia sa lahat ng araw ng kanyang buhay.